

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

Obor: Informační studia a knihovnictví

Bakalářská práce

Hana Hrabáková

Zapojení dětí z dětských domovů do života veřejných knihoven

Involving Children from Children's Homes in the Life of Public Libraries

Praha 2019

Vedoucí práce:

Mgr. Marta Kolářová

Poděkování:

Na tomto místě bych chtěla poděkovat především Mgr. Martě Kolárové za její odborné vedení, trpělivost a připomínky při psaní mé bakalářské práce. Zároveň bych ráda poděkovala mému zaměstnavateli Městské knihovně v Praze za vedení a možnost realizace. Poslední poděkování patří respondentům, kteří mi věnovali čas při rozhovorech.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 31. července 2019

Hana Hrabáková

Abstrakt

Bakalářská práce se věnuje dvěma rozdílným institucím – knihovně a dětskému domovu. Teoretická část je věnována činnosti veřejné knihovny, jejím vnímáním ve společnosti a směry knihovnictví. V problematice týkající se dětského domova je krátce shrnuta ústavní péče, proces přípravy dětí na odchod ze zařízení a možné problémy s ní spojené. Poslední část je věnována spolupráci institucí. V praktické části je proveden kvalitativní výzkum formou polostrukturovaných rozhovorů s respondenty daných institucí týkajících se jejich možné spolupráce. Na základě analýzy je navrhnout projekt na začlenění dětí z dětského domova do běžného života komunity dané lokality.

Klíčová slova

Spolupráce, veřejná knihovna, dětský domov, výchovné působení

Abstract

This thesis deals with two different institutions – a library and a children's home. The theoretical part describes the activities of the public library and its perception in society. The part related to the children's home briefly summarizes institutional care, the process of preparing children to leave the facility and the possible associated problems. The last part describes the cooperation of these institutions. In the practical part, qualitative research is carried out in the form of semi-structured interviews with respondents from library and children's house. According to analysis of these interviews, a project is proposed to integrate children from a children's home into the daily life of the community.

Keywords

Cooperation, public library, children's home, educational educational influence

Seznam zkratk

DD	Dětský domov
IFLA	International Federation of Library Associations and Institutions (Mezinárodní federace knihovnických sdružení a institucí)
MKP	Městská knihovna v Praze
NO	Nezisková organizace
KISK	Kabinet informačních studií a knihovnictví v Brně

Obsah

Seznam zkratk	7
Úvod	10
TEORETICKÁ ČÁST	12
1. Veřejná knihovna	12
1.1. Služby veřejných knihoven	12
1.2. Směry českého knihovnictví	14
1.3. Funkce a význam knihoven ve společnosti	14
1.4. Knihovny jako komunitní centra	15
1.5. Sociální inovace v knihovnách	16
1.6. Knihovny a sociálně vyloučené vrstvy	17
2. Dětské domovy	19
2.1. Příprava na odchod dětí z dětského domova	20
2.2. Odchod dětí z dětských domovů	20
2.3. Problémy spjaté s odchodem	22
3. Spolupráce a příklady dobré praxe	25
3.1. Z pohledu knihovny	25
3.2. Z pohledu dětského domova	26
PRAKTICKÁ ČÁST	28
4. Metodologie výzkumu	28
5. Respondenti a výzkumné otázky	29
5.1. Profily respondentů	29
5.2. Výzkumné otázky	32
6. Stanovené hypotézy	35
7. Provedení a vyhodnocení rozhovoru	36
7.1. Průběh rozhovorů	36
7.2. Analýza dat	36
7.3. Závěrečné vyhodnocení výzkumu	44
7.4. Závěrečná SWOT analýza výzkumu	49
7.5. Vyhodnocení stanovených hypotéz a závěrečná diskuze	50
8. Navrhovaný projekt „První práce“	53
8.1. Cíle projektu	53
8.2. Účastníci projektu	53
8.3. Aktivity projektu	55

8.4. Závěrečná SWOT analýza projektu	57
Závěr	58
Použité zdroje	60
Seznam obrázků	64
Seznam tabulek	65
Příloha 1: Rozhovor vedený se zástupci MKP	66
Příloha 2: Rozhovor vedený se zástupcem DD	73
Příloha 3: Rozhovor vedený se zástupkyní NO	77

Úvod

Česká republika má v celosvětovém měřítku nejhustší síť veřejných knihoven. Je to díky knihovnímu zákonu č. 430 Sb. o veřejných knihovnách obecních z roku 1919, který nařizoval zřízení veřejných knihoven v obcích, případně převzetí stávajících biblioték a zajištění jejich provozu. Nařízení platilo do roku 2001, kdy bylo nahrazeno novým zákonem, který upustil od povinnosti obcí udržovat knihovnu. I přesto je v současné době na území České republiky okolo 5,5 tisíc veřejných knihoven a jejich poboček.

Prvorepublikový zákon chtěl rozšířením knihoven zvýšit gramotnost obyvatelstva a podpořit tak jejich vzdělávání. V současné době však knihovny nehrají ve společnosti roli pouze v půjčování knih, ale rozvíjí se vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity. Nadále zastávají vzdělávací funkce a jsou jedinečným nástrojem pro setkávání společnosti. Pro udržení kroku s moderní dobou poskytují knihovny i programy pro podporu digitální gramotnosti, nabízejí neutrální prostor, kde se může společnost cítit bezpečně a získat informace.

Tématem, kterým se tato práce zabývá, je spolupráce institucí. Současné pojetí knihovnictví si klade za cíl držet rovný přístup pro všechny uživatele a instituce. Knihovny se potýkají se sociálně vyloučenými skupinami, proto se snaží své služby směřovat bezbariérově a odpovídat každodenním potřebám uživatelů. Jednou z priorit *Koncepce pro rozvoj knihoven na léta 2017–2020* je podpořit komunitní aktivity a vyhledávat instituce, se kterými knihovna může spolupracovat a cílit na uživatele, kteří nevyužívají jejich služeb a být přínosem pro společnost.

První kapitola je věnována definici veřejné knihovny. Jsou zde uvedeny směry a význam knihovny ve společnosti, zastávání rolí knihovny jako komunitních center. Dále přibližuje relativně nový pojem *sociální inovace*, který podporují knihovny v poskytování komunitních a sociálně-inovačních služeb. Poslední podkapitola se věnuje sociálně vyloučeným uživatelům knihovny.

Druhá kapitola je zaměřena na dětský domov. Věnuje se přiblížení tématu ústavní péče, činností dětského domova pro přípravu dětí odcházejících ze zařízení, samostatným odchodem a s jeho možnými problémy. Důraz je kladen na vzdělávání a zaměstnanosti.

Třetí kapitola představuje spolupráce mezi výše zmíněnými institucemi a ukazuje příklady dobré praxe.

Hlavní součástí bakalářské práce je praktická část, která obsahuje kvalitativní výzkum, jež byl prováděn formou polostrukturovaných rozhovorů. Analytická část si kladla za cíl zmapovat možnosti spolupráce knihoven a dětského domova v oblasti vzdělávání a zaměstnanosti. Na základě rozhovorů s vybranými institucemi byly vyhodnoceny problematické momenty v oblasti vzdělávání a zaměstnanosti dětí z dětského domova zaznamenaných pomocí SWOT analýzy a vyhodnocení stanovených hypotéz. V projektové části je navrhnout projekt na začlenění dětí z dětského domova do komunity dané společnosti.

Bakalářská práce byla očitována harvardským citačním stylem za použití platné normy ČSN ISO 690. Seznam literatury je řazen abecedně.

TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická část se věnuje vymezení pojmů knihovna a dětský domov. Uvádí poskytované služby knihovny, její funkce a směry, dále význam ve společnosti, sociální inovace v knihovnách a práci se sociálně vyloučenými vrstvami. V oblasti dětských domovů se zabývá ústavní péčí, činnostmi dětského domova, které vycházejí ze zákona. Dále se zabývá přípravou dětí na odchod z ústavního zařízení, samostatným odchodem a možné problémy s ním spojené. Poslední podkapitola je věnována spolupráci institucí a příklady dobré praxe.

1. Veřejná knihovna

Veřejnou knihovnou je myšlena organizace zřízena, podporována a dotována společností. Pojmem společností se rozumí místní, regionální, nebo národní správa, ale i jiná forma společenské organizace. Veřejná knihovna zajišťuje přístup k vědomostem, informacím, uměleckým dílům a celoživotnímu vzdělávání prostřednictvím různých zdrojů a služeb. Je přístupná všem členům společnosti bez ohledu na rasu, národnost, věk, pohlaví, náboženství a jazyk, ekonomické a společenské postavení, zdravotní omezení. (Směrnice IFLA, 2012)

Veřejná knihovna má dopad i na sociální role. Hraje důležitou úlohu jakožto veřejný prostor a místo setkávání komunity. Je zvláště potřebná na místech, kde nejsou zastoupené další služby, jako jsou muzea a galerie, komunitní a kulturní centra, sportovní zařízení. Uživatelům poskytuje možnost neformálního setkávání, využívání pro vědu a výzkum, vzdělávání a volnočasové aktivity. V jejím zájmu je budovat a mít vybavení potřebné pro kulturní a společenské aktivity, které pomáhá rozvíjet zájmy a začleňování komunity v dané lokalitě.

1.1. Služby veřejných knihoven

Knihovní zákon č. 257 ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb obsahuje konkrétnější definici, podle níž služby spočívají:

- „ve zpřístupňování knihovních dokumentů z knihovního fondu knihovny nebo prostřednictvím meziknihovních služeb z knihovního fondu jiné knihovny,

- *v poskytování ústních bibliografických, referenčních a faktografických informací a rešerší,*
- *ve zprostředkování informací z vnějších informačních zdrojů, zejména informací ze státní správy a samosprávy,*
- *v umožnění přístupu k informacím na internetu, ke kterým má knihovna bezplatný přístup.“ (Zákon, 2001)*

Kromě služeb obsažených v knihovním zákoně poskytují knihovny řadu dalších aktivit pro děti a mládež, dospělé a seniory, komunitní skupiny, pro uživatele se zvláštními potřebami. (Dilhofová, 2013)

Pro děti zajišťují veřejné knihovny velké množství akcí, kterými přispívají k rozšíření návyku četby a návštěv knihoven od útlého věku. Jedná se zejména o akce jako je Pasování čtenářů, kde děti prvních tříd získají zdarma registraci do knihovny, Noc s Andersenem, pohádková noc s přespáním v knihovně, Den pro dětskou knihu, kterým se knihovny snaží propagovat dětskou literaturu, tematické besedy a setkání se spisovateli. (Dilhofová, 2013)

Pro mládež mají knihovny opatřovat a poskytovat dokumenty dle zájmu a kultury dospívajících. Snažit se zaujmout jinými druhy dokumentů jako jsou např. audioknihy, deskové hry, komiksové sbírky, časopisy pro náctileté, DVD s knižními a televizními seriály. Pořádat kulturní a vzdělávací akce, které odpovídají potřebám dospívajících jako jsou např. kluby deskových her, CONiáš, BOkk con! - fantasy a sci-fi víkend v knihovně, tematické literární a tvůrčí dílny.

Pro dospělé a seniory pořádají knihovny kurzy celoživotního vzdělávání, informační služby, které zajistí rychlý přístup k elektronickým médiím, různorodé volnočasové aktivity, kulturní a veřejné akce, rekreační čtení.

Pro poskytnutí služeb pro komunitní skupiny je důležité, aby knihovna byla centrem komunity. Spolupracovala s ostatními organizacemi státní či místní správy v dané lokalitě. Má průběžně mapovat a provádět analýzu potřeb daných skupin a zajišťovat požadované služby.

Pro uživatele se zvláštními potřebami vymýšlí knihovny způsoby, kterými dodrží stejné právo přístupu knihovních a informačních služeb. Jedná se např. o pojízdné

knihovny, donáškové služby či speciální vybavení a dokumenty pro lidi se smyslovými poruchami.

1.2. Směry českého knihovnictví

V Koncepti rozvoje knihoven v České republice na léta 2017-2020 jsou uvedeny čtyři body směru, kterým se mají knihovny ubírat.

„Společně tvoříme knihovny jako nabídku služeb a informačních zdrojů a otevřeného prostoru pro vzdělávání, kulturu a osobní rozvoj.“ (Konceptce,2017)

- **Společně** – Knihovny tvoří spolupracující síť, kterou reprezentuje každý knihovník obsluhující svého čtenáře. Hledají spolupráci s kulturními, vzdělávacími i jinými institucemi, občanskými aktivitami i veřejnou správou. Své uživatele vnímají jako spolutvůrce knihovny a cílí na uživatele, které služeb knihoven nevyužívají.
- **Zdroje** – Knihovny poskytují přístup ke kulturnímu dědictví, vzdělání i zábavě prostřednictvím široké škály dokumentů zachycujících písmo, obraz, zvuk. Poskytují kvalifikovaný přístup k dokumentům, které jsou přístupné prostřednictvím digitálních sítí.
- **Prostor** – Knihovny jsou dostupné nejen fyzicky, ale i ve virtuálním prostoru (responzivní web, sociální sítě). Jsou přístupné všem bez rozdílu a bez ohledu na jazyk, náboženství a handicap.
- **Rozvoj** – Knihovny podporují osobní rozvoj uživatelů, nabízejí nové příležitosti, hájí svobodu projevu a přispívají k rozvoji komunit.

1.3. Funkce a význam knihoven ve společnosti

Pro zachování tradiční pozice knihovny ve společnosti je důležité, aby knihovna nabízela nové služby a funkce a nadále si udržela pozici veřejné instituce poskytující knihovnické a informační služby s ohledem na nastupující novou generaci společnosti. Hlavními cíli jsou:

- **Rovný přístup k informacím** – Knihovny se rovným přístupem snaží potlačit sociálně vyloučené. Zlepšují dostupnosti informačních technologií a působí proti digitální propasti „digital divide“.
- **Vytváření komunit** – Knihovny jsou považovány za neutrální prostředí s možností spolupráce a sdílení znalostí. Od knihovny se očekává, že vysvětlí uživatelům, jak pracovat se sdílením znalostí a informací. Nabízí dostupné informační technologie a vytváří komunitní propojení lidí, propojují sítě skrze pořádání událostí a prostřednictvím spolupráce s jinými subjekty.
- **Podpora vzdělání a výzkumu** – Knihovny jsou nezbytnou složkou v oblasti výzkumu a vzdělávání. Nabízejí důvěryhodné přístupy k materiálům a spotřebovávají obrovské množství údajů a dat.
- **Podpora zaměstnanosti** – Knihovny mají za cíl vytvořit vhodné prostředí pro celoživotní vzdělávání, informačně a gramotně připravit veřejnost v prostředí nové ekonomiky, nabídnout rekvalifikační kurzy, poskytnout informace o možnostech na trhu práce a nabídnout kurzy informačních technologií.
- **Podpora firem** – Knihovny jsou schopny nabídnout prostory, uspořádat různá školení a kurzy informačních technologií, poskytnout informace o standardech a normách v legislativě. (Andrlová, 2009)

Hlavní cíle funkcí a významu knihoven ve společnosti byly nosníkem pro přípravu výzkumu v praktické části.

1.4. Knihovny jako komunitní centra

Pojmem komunita můžeme rozumět označení skupiny lidí, společnosti žijící v určité lokalitě. Cílem komunitní knihovny je zachovat si knihovnické a informační služby a zároveň povzbudit místní obyvatele k aktivitě v obci, ve které žijí. (Gajdušková, 2008)

„Komunitní knihovna je takovou veřejnou knihovnou, která pomáhá komunitnímu rozvoji v konkrétním místě.“ (Ježková, 2015). Komunitní knihovna není zaměřena pouze na registrované čtenáře, ale snaží se oslovit širokou veřejnost. Reaguje na potřeby komunity na určitém místě, poskytuje komunitní aktivity a snaží se upevňovat pozice knihovny v komunitě. (Gajdušková, 2008)

Zuzana Ježková ve svém příspěvku vytyčila čtyři hlavní směry komunitní knihovny.

- Pomáhá rozvíjet komunitu v místě působení a dobré vztahy mezi obyvateli, skupinami, organizacemi a dalšími subjekty.
- Aktivity knihovny jsou zaměřeny pro širokou veřejnost, systematicky oslovuje celou komunitu, rozšiřuje služby vzhledem k poptávce.
- Poskytuje prostory, propojuje ostatní místní skupiny a subjekty.
- Spolupracuje s místními subjekty, pořádá komunitní aktivity a přispívá k rozvoji společenského života v místě působení. Propojuje veřejný a soukromý sektor. (Ježková, 2015)

V praktické části se posledním směrem, spolupráce s místními subjekty, zabíral jeden z dotazovaných okruhů vedoucích k dosažení výzkumu.

Obzvláště ve velkých městech zastávají komunitní funkce i jiné subjekty. Mohou jimi být samostatná komunitní centra, neziskové organizace, zájmové skupiny, školy, domovy seniorů či dětské domovy. Často může docházet k zahlcení komunitních aktivit a může se hovořit o konkurenceschopnosti. Knihovny jsou považovány za neutrální půdu a snaží se navazovat spolupráci právě s výše zmíněnými subjekty. (Evjáková, 2013)

Veřejné knihovny na území Prahy jsou často součástí komunitních center, ať už přímo sídlí v blízkosti komunitního centra, se kterým spolupracují, nebo jsou knihovnou s komunitním centrem. Výhodou je znalost knihovníků a dalších pracovníků knihovny, neboť fungují v dané lokalitě a znají se s komunitou. Disponují informacemi, organizačním zajištěním, kvalifikovaným personálem a prostory.

1.5. Sociální inovace v knihovnách

Sociální inovace v knihovnách podporují knihovníky k vytváření, k rozvoji a ke zlepšení služeb pro uživatele. Projekt Sociální inovace v knihovnách má za cíl podpořit knihovny v komunitních a sociálně-inovačních aktivitách za pomoci designových nástrojů a metod. (Sociální inovace, 2019) Projekt vznikl v Kabinetu informačních studií a knihovnictví Masarykovy univerzity v Brně a partnerskou knihovnou je knihovna v Třinci.

V knize Designové myšlení pro knihovníky se popisuje, že „v mnoha komunitách po celém světě jsou veřejné knihovny stále jediným místem, kde může každý, bez ohledu na vzdělání či dovednosti, získat přístup k informacím. Knihovny jsou již dlouho zakořeněny v rozvoji měst, obcí a znalostní ekonomiky.“ (Designové myšlení pro knihovníky, 2016)

I když knihovny existují celá staletí, je potřeba se zamyslet nad jejich budoucností. V současné době upadají knihovnické služby a je větší poptávka po informačních službách, komunitních a pobytových centrech.

„Je důležité si uvědomit, že některé knihovny změnilly svůj přístup a perspektivu, aby se přizpůsobily potřebám 21. století. Například se neustále proměňuje jejich účel a nabídka spolu s chápáním role knihovny jakožto centra služeb, prostoru ke spolupráci a místa pro experimentování.“ (Designové myšlení pro knihovníky, 2016)

1.6. Knihovny a sociálně vyloučené vrstvy

Pro zachování rovného přístupu pro všechny uživatele poskytují veřejné knihovny služby sociálně znevýhodněným, vyloučeným a ohroženým vrstvám hrozící sociální vyloučení.

Metodická příručka vydaná Národní knihovnou České republiky v rámci posílení sociálních služeb knihoven nastínila několik doporučení, kterými se mají knihovny ubírat pro zachování rovného přístupu.

Navrhuje spolupracovat s organizacemi sdružujícími a zastřešujícími různé typy sociálně vyloučených, jako je například kooperace s pracovníky odboru sociálních služeb, pracovníky neziskových organizací. Své záměry mohou knihovny vzájemně konzultovat, propojovat své dosavadní zkušenosti a zlepšovat vzájemnou informovanost, zamezovat duplicitě nabídek, zmírnit přesycenost služeb a propagovat práci knihovny. (Burešová, 2018)

„Sociálně znevýhodněné osoby nemají podmínky pro stejné uplatnění v životě jako majoritní společnost z různých důvodů. Poměrně ukotvena je práce se sociálně znevýhodněnými dětmi ve školách, pozornost je věnována i sociálně znevýhodněným z hlediska zaměstnatelnosti. I knihovny ve svých službách sociální znevýhodnění řeší a mohou pomoci v odstraňování bariér sociálně znevýhodněných.“ (Krčál, 2018)

Zejména velké knihovny mohou nabízet prostory k vzájemnému setkávání a vzdělávání knihovníků s propojenými subjekty, následně spolupracovat na daných projektech a poskytovat prostory neutrální půdy k pořádání akcí.

V praxi řada knihoven spolupracuje s komunitními centry, se školami, místními spolky, neziskovými organizacemi a s různými ubytovacími typy ústavní péče a azylovými domy. Díky této spolupráci dochází k zabraňování sociálnímu vyloučení, mapování dané problematiky a vzájemnému podporování, inspiraci a k propagaci. (Burešová, 2018)

„Knihovna využívá spolupráci s dalšími subjekty a dobrovolníky. Jedním z cílů se může stát získání sociálně vyloučených k dobrovolnické spolupráci pro činnosti v knihovně – aktivně zapojuje uživatele do přípravy aktivit, využívá jejich schopností, podporuje tím jejich sebevědomí, schopnost soustavně a kreativně pracovat, pomáhá snížit míru sociálního vyloučení.“ (Burešová, 2018) Tento fakt byl potvrzen v praktické části

Služby a akce jsou poskytovány široké veřejnosti, bez zvýhodňování jednotlivých skupin. Zjišťováním potřeb sociálně znevýhodněných lze postupem dosáhnout k začleňování a propojování nesourodých skupin a tím pomoci k začleňování do běžné společnosti. (Burešová, 2018) Pro sociálně znevýhodněné vrstvy je možné do knihovního fondu zahrnout oborové publikace, poskytovat informace k životní situaci, pro mladistvé zase zpřístupňovat multimediální dokumenty a těmi je začleňovat do kolektivu vrstevníků. Důležitou službou je pořádání kulturních, vzdělávacích a výchovných akcí, které pomáhají podporovat začlenění a porozumění v komunitě. (Krčál, 2018)

V rámci spolupráce s úřadem práce může knihovna poskytnout přístup k internetu pro hledání pracovních příležitostí, pomoci s vypracováním životopisu, seznámit s elektronickými portály práce, poskytnout bezplatný krátký kurz k základům práce s počítačem.

Služby a akce jsou poskytovány široké veřejnosti, bez zvýhodňování jednotlivých skupin. Zjišťováním potřeb sociálně znevýhodněných lze postupem dosáhnout k začleňování a propojování nesourodých skupin a tím pomoci se zařadit do běžné společnosti. (Burešová, 2018)

2. Dětské domovy

System poskytuující podporu a péči o děti umístěné mimo vlastní domov nabízí dvě formy a těmi jsou ústavní péče a náhradní rodinná péče. Náhradní rodinná péče dává možnost vyrůstat dítěti v přirozeném rodinném prostředí a je upřednostňována před ústavní péčí. (Zezulová, 2012) Ústavní péče je poskytována v různých typech ústavů, kterými jsou dětský domov, dětský domov se školou, kojenecký, diagnostický a výchovný ústav. (Kopřivová, 2006)

Ústavní výchova je institut platného práva České republiky obsažený v zákoně č. 94/1963 Sb., o rodině a v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Je to opatření navržené orgánem sociálně-právní ochrany dětí a schválené soudem. Uplatňuje se v případech, kdy rodina o dítě není schopna nebo ochotna náležitě pečovat a výchovu dítěte nelze zajistit jiným přiměřeným způsobem. Jedná se o opatření nařizované soudem v občanskoprávním řízení podle zákona o rodině nezletilým do 18 let. (Kopřivová, 2006)

„Dětské domovy se do roku 2002 dělily na tzv. typ internátní a rodinný. Dne 1. 7. 2002 nabyl účinnosti zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, který stanovil internátním dětským domovům povinnost se transformovat na tzv. rodinný typ dětského domova, a to do dvou let od účinnosti zákona.“ (Matoušek, 2003) Rodinným typem dětského domova jsou myšleny rodinné skupiny, ve kterých žije s vychovateli až 8 dětí v jedné domácnosti.

Do dětských domovů jsou umístovány děti ve věku 3-18 let, které nemají závažné poruchy chování. Do DD je možné umístit děti s mentálním i tělesným postižením na určitém stupni postižení, které nepodléhá péči zařízení sociálních služeb.

Účelem dětských domovů je zajištění správné náhradní rodinné výchovy, vývoj a vzdělávání u dětí a mládeže, kteří nemohou být z různých důvodů vychováni v přirozeném rodinném prostředí. Většina dětí se do DD dostane primárně ze sociálně slabých, rozpadlých nebo dysfunkčních rodin. Od 3 let přichází děti z kojeneckých ústavů. Dalšími častými důvody k umístění dětí do DD bývají i osobnostní a výchovné problémy.

2.1. Příprava na odchod dětí z dětského domova

Na odchodu dítěte z dětského domova se pracuje již od útlého věku. Jedinec opouštějící funkční rodinu je připravován průběžně, na rozdíl od dítěte umístěného v ústavním zařízení, kde příprava vedoucí k osamostatnění je plánovaná strategicky. U dětí do 15 let je zaměřena více implicitně a probíhá při terapeutických činnostech. Zaměřují se na vyrovnání emočních, intelektových a sociálních deficitů způsobených narušením odebrání z biologické rodiny. Pro mladé dospělé od 15 let je příprava více specificky zacílena tak, aby si osvojili praktické dovednosti a byli připraveni na samostatný život. (Běhounková, 2012)

Legislativní rámec procesu plánování přípravy na vstup do života se nezaměřuje na děti do 15 let, ale předpokládá se jako implicitní součást individuálního plánování rozvoje, nikoli jako proces s formulovanými cíli a postupy. Je zaměřen pouze na mladé dospělé ve věku 15-26 let, kteří řeší specifickou pozici budoucího samostatného života. (Běhounková, 2012)

Cílem dětským domovů je vytvořit dětem přirozené podmínky, které jsou v běžných rodinách. Příprava dítěte probíhá dlouhodobě a systematicky. Hlavními cíli je rozvoj osobnosti dítěte, jeho samostatné rozhodování, zodpovědnost a zájmové činnosti dítěte.

Dětské domovy nemají jednotnou koncepci přípravy dětí na odchod ze zařízení. Činnosti dětských domovů jsou uvedeny ve vnitřním řádě každé instituce a mohou se od sebe lišit. Společné cíle jsou však zachovány. Jsou jimi například pomoc při výběru středních škol, při volbě pracovních příležitostí, poskytování startovacích a tréninkových bytů. Dále sociální interakce, legislativní záležitosti a finanční gramotnost.

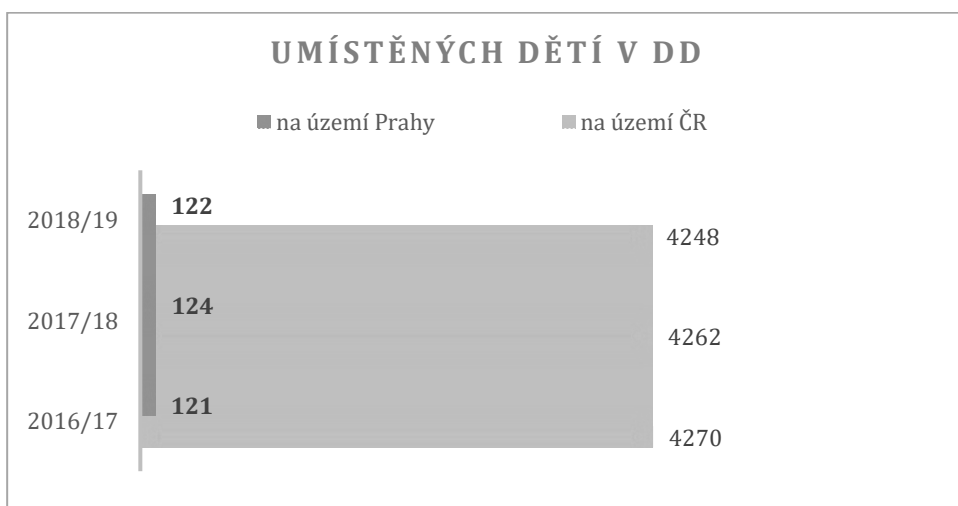
2.2. Odchod dětí z dětských domovů

„Pokud budeme v legislativě hledat problematiku týkající se dětských domovů, přesněji pak co se s dítětem při jeho odchodu z dětského domova děje, najdeme jen několik zmínek v zákoně č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních. Z tohoto zákona se dozvíme, že ředitel ústavu musí informovat v zájmu zaručení návaznosti péče příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností o nadcházejícím propuštění dítěte ze zařízení, a to v termínu nejméně 6 měsíců před propuštěním dítěte“ (Martišková, 2012)

Podle zákona ředitel ukončí pobyt dítěte v zařízení, pokud mu byla zrušena ústavní výchova, dosáhne-li zletilosti, pokud v zařízení dobrovolně nesetrvává do ukončení přípravy na povolání, nebo dosáhne-li věku 19 let, byla-li mu prodloužena ústavní výchova nebo ochranná výchova. (Zákon, 2002)

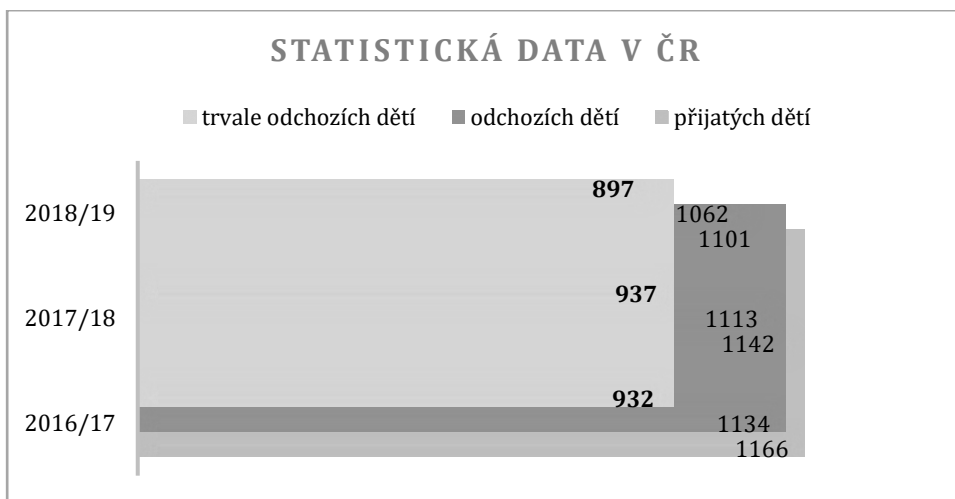
Dále tento zákon praví, že se dítěti po ukončení pobytu „podle jeho skutečné potřeby v době propouštění a podle hledisek stanovených vnitřním řádem poskytne věcná pomoc nebo jednorázový peněžitý příspěvek.“ (Zákon.2002) Dítěti se nadále poskytuje poradenská pomoc se zajištěním bydlení a práce a po ukončení pomoc s řešením tíživých životních situací. (Zákon,2002)

Následující tři grafy vycházejí ze statistických ročenek Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a jsou pro představu, kolik dětí za poslední tři školní roky je umístěno v ústavním zařízení, kolik dětí je přijato a kolik dětí trvale odchází z dětského domova na území České republiky a v kraji Praha.

Obrázek 1: Graf umístěných dětí v DD

(Statistické ročenky, 2019)

Obrázek 2: Graf statistických dat v ČR
(Statistické ročenky, 2019)

Obrázek 3: Graf statistických dat na území Prahy
(Statistické ročenky, 2019)

2.3. Problémy spjaté s odchodem

Během dlouhodobé ústavní péče dochází podle Marouška k tzv. syndromu ústavní závislosti. Problémem je nedostatečný sociální rozvoj dovedností a individuální řešení problému jednotlivců. Dítě je adaptováno na ústavní péči, má zajištěné zázemí, stravu, finance, řídí se řádem DD a není schopno samostatně uspokojovat potřeby, protože je závislé na druhých osobách.

Dalším problémem je celospolečenský problém. Souvisí se sociálním klimatem společnosti, odráží aktuální hodnoty, postoje, názory, ekonomické možnosti. (Kopřivová, 2006)

S odchodem z dětského domova se pojí i další starosti, které mohou dítěti způsobit zásadní problémy. Výzkumníci definovali sporné stránky, které mohou být důkazem nedostatečně věnované pozornosti přípravy dětí. Jimi jsou:

- **sociální nepřípravenost** – mohou nastat problémy s hledáním a udržením zaměstnání, potýkání s nižší mírou vzdělanosti oproti vrstevníkům z funkční rodiny, nesamostatnost při řešení tíživých situací,
- **ekonomická nesamostatnost** – problém s hledáním a placením bydlení,
- **absence emocionální podpory** – po odchodu z institucionálního zařízení nemá dítě ochranu před biologickou rodinou nebo nepříznivou partou. (Běhounková, 2012)

Zásadním problémem je však ekonomická nesamostatnost. Ačkoli se v rámci rodinných skupin se starají o domácnost, jejich nejčastějším problémem je nepochopení finanční gramotnosti. Neumějí spořit na důležité věci, zhodnotit výhodnost bankovních produktů a zavazují se k nevýhodným půjčkám. (Co je Misenaděje, 2019)

Tím přicházejí do stavu, kdy nemají pravidelný příjem peněz a dostávají se do životní tísně, neboť si nemohou dovolit ani bydlení v podnájmu.

Nastávajícími variantami jsou tedy:

- **azylové domy** – jedná se o zařízení, které umožňuje integraci do společnosti. Klienti procházejí určitými fázemi a docházejí k určitým cílům, díky kterým se stávají samostatnými. Mohou vést k nalezení pracovních příležitostí a nového hodnotnějšího bydlení. Azylové domy zřizují církve, organizace, obce nebo státní orgány,
- **domy Na půli cesty**
- **ubytovny** – jedná se o možnost levného placeného ubytování, kde je člověk úplně samostatný,

- **jiná zařízení** – při dostatku financí smí použít noclehárny, kde musí dodržovat hygienické návyky, aby bylo zamezeno šíření infekčních onemocnění. (Martišková, 2012)

Další otázkou, která je spojena s odchodem dětí z DD je zaměstnanost. Při odchodu dětí z DD se počítá, že splňují minimální vzdělání, dostávají se tedy do stejné situace jako kterýkoliv jiný zájemce o zaměstnání. Pokud se dostávají do nezaměstnaného stavu, mají stejný nárok na pobírání sociálních dávek a využívání služeb úřadu práce.

3. Spolupráce a příklady dobré praxe

3.1. Z pohledu knihovny

Veřejná knihovna zpřístupňuje své fondy široké veřejnosti a s tím i spojené služby. Spolupráce je druhem sociální interakce. Jedná se o formu společného úsilí subjektů dosáhnout určitého společného cíle k uspokojení všech stran. Knihovny často spolupracují na určitých bázích s dalšími subjekty jako jsou například zřizovatelé obcí, školy, neziskovými organizacemi, s různými čtenářskými, filmovými a seniorskými kluby v dané lokalitě. (Burešová, 2018)

Podle Krčála spolupráce knihoven úzce souvisí s výměnou zkušeností. Mohou získávat povědomí o fungování jiných institucí, společně realizovat projekty a tím i služby, jednoduše sledovat trendy ve svém oboru a využívat jich. Dále říká, že *„důležitým aspektem spolupráce je efektivnější uplatňování kolektivních zájmů na místní, národní i mezinárodní úrovni. ... Vždy je výhodnější rozdělit dílčí aktivity mezi více institucí, než je všechny realizovat pouze v jediné knihovně“* (Krčál, 2018)

3.1.1. Příklady dobré praxe knihoven

Spolupráce knihoven a dětských domovů v České republice existuje, nicméně není běžná, jako třeba spolupráce knihovny se školami. Většinou se jedná o individuální a krátkodobé navázání spolupráce různými přednáškami, seznámením s knihovnou a workshopy. Knihovny kvůli jiným knihovnickým a informačním agendám nemají kapacitu na úplné převzetí rolí neziskových organizací, nicméně mohou být součástí a poskytovat své služby a prostory.

Pro příklad dobré praxe byly vybrány tyto spolupráce:

- Projekt *„A jak se vidíme MY... děti z dětských domovů“* Městské knihovny v Praze měl za cíl odbourat bariéry mezi společnostmi a dětmi z dětských domovů. Na základě rozhovorů s dětmi vznikly medailonky, které byly vystavěny na přelomu roku 2018 a 2019 v ústřední knihovně. Projekt byl zrealizován díky tzv. inkubátoru sociálních inovací, který na jaře roku 2018 pořádal KISK a který učí efektivně vytvářet a rozvíjet služby v knihovnách. V týmu složeného z knihovníků ústřední

knihovny zvítězil nápad, v němž chtěli oslovit děti z dětských domovů. (A jak se vidíme my, 2019)

- Knihovna města Ostravy spolupracuje s dětským domovem při vydávání vlastního časopisu. Dále spolupracuje s diagnostickým ústavem v rámci návštěv knihovny a ve spolupráci s úřadem práce a nabízejí zaměstnání v knihovně formou placených stáží nebo jiného druhu pracovního poměru. (Burešová, 2018)
- Krajská knihovna Karlovy Vary spolupracuje se z.s. Biblio Karlovy Vary na projektu Bezpečně v online prostředí se v letech 2016-2017 zapojila do projektu s názvem Bezpečně v online prostředí pro děti a mládež, vč. dětí žijících v dětských domovech a v SOS vesničce v Karlovarském kraji. V rámci projektu bylo uspořádáno 15 přednášek pro děti a vznikla brožura pro děti ve věku 6-12 let s názvem Internetem bezpečně. (Bezpečnost, 2019)

3.2. Z pohledu dětského domova

Dětské domovy obecně spolupracují nejčastěji s nadačními fondy, neziskovými organizacemi, školami a dalšími partnerskými sponzory. Existuje relativně hodně nadačních fondů a neziskovek, které mají stejné cíle, tedy pomoci dětem integrovat se do společnosti a překonat překážky, které jsou spojeny s odchodem z dětských domovů. Zabývají se hlavními otázkami jako jsou finanční a informační gramotnost, vzdělání, osamostatnění, bydlení a zaměstnanost.

Nabízejí řadu projektů, které jsou odpovědí na otázky dané problematiky. Disponují finančními prostředky na projekty a nabízí zapojení veřejnosti v rámci dobrovolnictví.

3.2.1. Příklady dobré praxe dětských domovů

Roli vzdělávání, osamostatnění a vyučování informační a finanční gramotnosti zastávají ve spolupráci s dětskými domovy neziskové organizace, které se specializují právě na děti z dětských domovů a sociálně vyloučených vrstev.

Na základě studia příkladů dobré praxe spolupráce dětského domova a jiných subjektů se na trhu objevuje několik neziskových organizací, které se zabírají danou

problematikou a své služby pro děti poskytují dětským domovům v dané lokalitě působení.

Pro příklad dobré praxe byly vybrány dvě neziskové organizace a začínající projekt.

- **Nadání a dovednosti o.p.s.** je organizace, která se specializuje na mladé dospělé a pomáhá jim s osamostatněním. Svými službami se snaží zabránit problémům, se kterými se mohou mladí dospělí potýkat po odchodu z dětského domova. Celkem nabízí 6 projektů ve všech krajích České republiky, do kterých je zapojeno 73 dětských domovů. Projekty jsou zaměřeny na osobnostní rozvoj dětí z DD, přípravě dětí na studium na vysoké škole, zprostředkování kuchařské a zahraniční stáže v Londýně, na materiální pomoci při zařizování prvního bydlení a pomoci při uplatnění na trhu práce. Jednotlivé projekty jsou dohledatelné na webové stránce organizace. (Nadání a dovednosti, 2019)
- **Vteřina poté z.s.** je organizace, která byla založena skupinou mladých dospělých, kteří si prošli ústavní péčí a usiluje o lepší práva dětí vyrůstajících v dětských domovech. Snaží se prosadit hlas dítěte a být jeho prostředníkem v komunikaci s institucemi a úřady, které rozhodují o jeho životě. Hlavními cíli organizace je přenášet hlas dětí na národní úroveň, prosazovat zájmy dětí, sdílet jejich potřeby s jinými institucemi, zvýšit informovanost v oblasti práv, podporovat emocionální stránku a komunikační dovednosti. (Vteřina poté, 2013)
- **Projekt Symbios** – je začínající projekt sdíleného bydlení, který vznikl na Masarykově univerzitě v Brně. Cílem projektu je pomoci mladým lidem, kteří odcházejí z dětského domova a nemají rodinné zázemí. Jedná se o první projekt v České republice, kde společně žijí studenti Masarykovy univerzity a děti po ukončení ústavní péče. Důležitou podmínkou je placení nájemného. Inspirací byl vídeňský projekt, kde funguje spolubydlení vysokoškolských studentů s lidmi bez domova. První zahájení projektu začalo v září 2016. Projekt byl financován z evropského operačního fondu Výzvy 83 Ministerstva práce a sociálních věcí, operačního programu: Zaměstnanost, a ve spolupráci univerzity a města Brno-střed. Do projektu je zapojeno 5 dětských domovů a je získává kladné mediální ohlasy. (Symbios, 2018)

PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část je rozdělena do analytické a projektové. V analytické části je věnována pozornost obecnému popisu zvolených metod, způsobu jejich použití v oblasti daného tématu a vyhodnocení sběru dat. Na tomto základě stojí část projektová, v níž je navržen samotný projekt, jež může pomoci v začleňování dětí z dětského domova do běžného života.

4. Metodologie výzkumu

Pro praktickou část byl zvolen kvalitativní výzkum, jež byl vybrán s ohledem na získání podrobného popisu a vzhledu do zkoumané problematiky. Výzkum se zaměřuje na delší a intenzivní individuální pohled na situace, jedince či skupiny jedinců v jejich každodennosti a přirozeném prostředí. Kvalitativní výzkum pracuje s omezeným počtem jedinců a využívá skupinu metod k dotazování, kdy se jedná se o naslouchání, vyprávění, kladení otázek a získávání jejich odpovědí. (Hendl, 2012)

Pro práci byla vybrána forma kvalitativních polostrukturovaných rozhovorů se zástupci jednotlivých subjektů. Tato forma získávání informací má výhodu v tom, že má definovaný účel výzkumu, avšak není pevně stanoveno dodržování formulace a pořadí kladených otázek, je však je nutné dotknout se všech stanovených cílů. Během rozhovoru je možné setrvat u konkrétní otázky déle, reagovat na dané téma a prozkoumat ji více do hloubky.

Na začátku výzkumu byly určeny základní otázky, které byly doplňovány v průběhu výzkumu a sběru dat. Cílem dotazování bylo zmapovat možnosti spolupráce knihovny, dětského domova a neziskové organizace v oblasti vzdělávání a zaměstnanosti.

Na základě rozhovorů s vybranou knihovnou, dětským domovem a neziskovou organizací byly vyhodnoceny problematické momenty v oblasti vzdělávání a zaměstnanosti.

Klíčová zjištění byla zaznamenána formou SWOT analýzy, která reflektovala silné a slabé stránky vnitřního prostředí a současně příležitosti a hrozby vnějšího prostředí.

5. Respondenti a výzkumné otázky

5.1. Profily respondentů

Pro rozhovory byli osloveni respondenti ze subjektů – Městské knihovny v Praze, z dětského domova v Dolních Počernicích a nezisková organizace Letní dům. Celkem bylo osloveno 7 respondentů, 4 ženy a 3 muži. Výzkumu se zúčastnilo pouze 6 respondentů. Jedna z oslovených žen z časových důvodů preferovala před osobním setkáním zaslání e-mailovou komunikací. Na výzkumné otázky neodpověděla a více nereagovala.

S respondenty byl veden hovor v neformálním prostředí kavárny, či jejich vlastního pracoviště.

Během rozhovorů byl pořizován zvukový záznam pro následný přesnější přepis formou transkripce. Mluvený projev byl převeden do spisovného jazyka a stylisticky upraven. Respondenti souhlasili s pořizováním zvukového záznamu a se zpracováním dat ve výzkumu. Z důvodu historické dohledatelnosti jmen v daných pracovních pozicích jsou ve výzkumu uvedena pravá jména respondentů. Respondenti s uvedením jmen souhlasili podepsáním informovaného souhlasu o účasti ve výzkumu.

Všichni respondenti byli vybráni na základě dlouhodobé zkušenosti s danou problematikou. Níže v tabulkách jsou uvedeny informace o respondentech a důvod požádání o rozhovor.

Tabulka 1: Profil respondenta č. 1 z MKP

Jméno	Iva
Pracovní pozice / oddělení	knihovnice Ústřední knihovny MKP
Důvod oslovení	Respondentka byla vybrána na základě předchozí pracovní zkušenosti s dětmi z dětského domova v Dolních Počernicích v rámci projektu „A jak se vidíme MY... děti z dětských domovů“. Projekt vznikl v Inkubátoru sociálních inovací Kabinetu informačních studií a knihovnictví v Brně na podzim roku 2018. Iva byla vedoucí projektu. O vzniku a průběhu věděla jednoznačně nejvíce, proto byla oslovena.

Tabulka 2: Profil respondenta č. 2 z MKP

Jméno	Lenka
Pracovní pozice / oddělení	Oddělení komunikace MKP
Důvod oslovení	Respondentka je PR manažerkou Oddělení komunikace. Věnuje se propagaci knihovny v médiích, má všeobecný přehled o dění na jednotlivých pracovištích, proběhlých a připravovaných projektech.

Tabulka 3: Profil respondenta č. 3 z MKP

Jméno	Lukáš
Pracovní pozice / oddělení	Personální oddělení MKP, oblast vzdělávání
Důvod oslovení	Respondent byl osloven pouze pro dotazování otázek týkajících se třetího okruhu. V MKP se věnuje oblasti celoživotního vzdělávání zaměstnanců knihovny, komunikuje se subjekty o možné spolupráci na jednotlivých projektech.

Tabulka 4: Profil respondenta č. 4 z MKP

Jméno	Ondřej
Pracovní pozice / oddělení	Personální oddělení MKP, oblast zaměstnanost
Důvod oslovení	Respondent byl osloven pouze pro dotazování otázek týkajících se třetího okruhu, neboť se zabývá personální agendou v knihovně. Zná podmínky přijetí a dostupné pracovní příležitosti v knihovně.

Tabulka 5: Profil respondenta č. 5 z DD

Jméno	Martin
Pracovní pozice / oddělení	ředitel Dětského domova v Dolních Počernicích
Důvod oslovení	Respondent byl osloven na základě dobré spolupráce s MKP. Má dlouholetou praxi v oboru, nejdříve začínal jako pedagog. Má přehled o poskytovaných službách pro děti, zná chod celé organizace, své zaměstnance i svěřence. Je v bližší interakci se spolupracujícími subjekty.

Tabulka 6: Profil respondenta č. 6 z NO

Jméno	Dana
Pracovní pozice / oddělení	zaměstnankyně neziskové organizace Letní dům
Důvod oslovení	Respondentka je pravidelně v kontaktu s dětmi ze sociálně znevýhodněného prostředí, jezdí s nimi na vzdělávací pobyty, doprovází je. Setkává se se zástupci jiných institucí, s pedagogy dětských domovů. NO spolupracuje s DD v Dolních Počernicích, Dana zná děti i jejich potřeby.

5.2. Výzkumné otázky

Rozhovory byly vedeny ve třech tematických okruzích, které se zaměřovaly na: služby, spolupráci a vzdělávání a uplatnění na trhu práce. Každý okruh obsahoval tři otázky. Celkem respondenti odpovídali na devět otázek.

Tematické okruhy rozhovorů a podrobnější důvod pokládání otázek je znázorněn níže v tabulce.

Tabulka 7: Otázky prvního okruhu – Služby

Služby	Cílem bylo zjistit, jaké služby s důrazem na oblast vzdělávání a zaměstnanosti subjekt nabízí nebo by chtěl v budoucnu nabízet pro děti z dětských domovů.
Jaké služby vaše organizace nabízí dětem z DD? (s důrazem na oblast vzdělávání a zaměstnanosti)	
<ul style="list-style-type: none"> - První otázkou bylo zjišťováno, jaké služby obecně poskytují oslovené subjekty. Hlavním cílem bylo zaměřit se na služby s důrazem na oblast vzdělávání a zaměstnanosti pro děti z dětských domovů.	
Jaké služby byste chtěli nabízet do budoucna? (o co si myslíte, že by byl zájem, a které oblasti jsou nepokryté)	
<ul style="list-style-type: none"> - Druhá otázka si stanovila za cíl zjistit, jaké služby považují respondenti za nepokryté a pro děti z DD nezbytné. Jakými aktivitami může jejich organizace v budoucnu pomoci, aby uspokojily náročnost dětí.	
Jakými aktivitami pomáháte dětem při odchodu z DD k jejich osamostatnění? (uplatnění na trhu práce, vzdělávání)	
<ul style="list-style-type: none"> - Třetí otázka byla zaměřena na cílené aktivity, kterými může dotazovaný subjekt pomoci mladým dospělým při odchodu z ústavního zařízení. Důraz byl kladen s možnými problémy spjatými s odchodem.	

Tabulka 8: Otázky druhého okruhu – Spolupráce

Spolupráce	Druhý okruh se věnoval možné spolupráci s ostatními subjekty, pozitivy a negativy této spolupráce.
Jaké jsou zkušenosti vaší organizace se spoluprací s knihovnou, DD a neziskovými organizacemi?	
	<ul style="list-style-type: none"> - Otázka se týkala dobré praxe respondentů s oslovenými subjekty. Jaké jsou možnosti další kooperace. Otázka narážela i na případnou spolupráci více subjektů.
Jaká vidíte hlavní pozitiva v této spolupráci?	
	<ul style="list-style-type: none"> - Bylo předpokládáno, že respondenti budou reagovat z vlastních zkušeností. Zmíní osvědčené momenty spolupráce, které mohou vést k úspěšnosti i v následujících kooperacích.
Jaké jsou problematické oblasti spolupráce?	
	<ul style="list-style-type: none"> - Opět bylo předpokládáno, že respondenti budou vycházet z vlastních zkušeností, budou schopni popsat negativní stránku spolupráce, která usnadní případné nové spolupráce v budoucnu.

Tabulka 9: Otázky třetího okruhu – Vzdělávání a uplatnění na trhu práce

Vzdělávání a uplatnění na trhu práce	Poslední okruh si kladl za cíl zjistit, jaká je možnost získávání pracovních zkušeností mladých dospělých při pobytu v ústavním zařízení nebo po odchodu do samostatného života.
Je možné, aby děti z DD ve vaší organizaci získaly nějaké pracovní zkušenosti?	
<ul style="list-style-type: none"> - V případě knihovny byly zjišťovány možnosti přijetí dítěte z dětského domova do pracovního poměru v knihovnickém prostředí. U DD a no cílila otázka zejména na postup při zajišťování brigád, pracovních příležitostí pro děti z DD. 	
Chtěli byste do budoucna tuto nabídku rozšířit?	
<ul style="list-style-type: none"> - Druhá otázka okruhu navazovala na první, kdy se předpokládalo zjištění pracovních příležitostí a možnosti jejich rozšíření. Letmo se dotýkala i případného partnerství mezi institucemi. 	
Myslíte si, že by zaměstnanec ze sociálně znevýhodněného prostředí byl přínosem pro knihovnu, a naopak knihovna přínosem pro něj? Pokud ano, v čem?	
<ul style="list-style-type: none"> - Cílem poslední otázky bylo zjistit, jaké nové benefity a rozhled může získat knihovna zaměstnáním osoby ze sociálně znevýhodněného prostředí. A naopak čím může knihovna v rámci spolupráce s jinou institucí pomoci dítěti předat nové hodnoty vedoucí k jeho osamostatnění a pomoci mu tak usnadnit lepší začlenění do běžného života. 	

6. Stanovené hypotézy

Před zahájením výzkumu byly stanoveny 3 cílové hypotézy, které vycházely z teoretické části.

1. Knihovna nabízí dětem z dětského domova projekty, které je dokáží motivovat k lepšímu začlenění do běžného života.

Dítě umístěné v ústavním zařízení odchází do běžného života s určitým zatížením. Na trhu je možné se setkat s řadou neziskových organizací a nadací, které nabízejí dětským domovům pomocné projekty. Hypotéza předpokládá, že knihovna je schopna nabídnout podobný program na nižší úrovni, který může ukázat dětem z DD motivaci k lepšímu výběru středních škol a uplatnění na trhu práce.

2. Instituce spolu dokáží kooperovat a společně vytvářejí pro děti z DD lepší podmínky pro jejich budoucí uplatnění.

Druhá hypotéza má ověřit, zda projekt, na kterém společně spolupracují dvě a více institucí, dokáže pomoci dětem z DD zejména v oblastech: komunikačních dovedností, finanční gramotnosti, v lepším prospěchu při navazování kontaktů mimo ústavní zařízení, v lepší připravenosti do samostatného života, začlenění do komunity. Zároveň má hypotéza ukázat, zda jsou dvě na sobě nezávislé instituce schopny spolupracovat a zda může být projekt prospěšný.

3. Instituce pomáhají dětem s uplatněním na trhu práce a ukazují jim možnosti, kde a na koho se mohou po odchodu z DD obrátit v tíživých životních situacích.

I když míra nezaměstnanosti v posledních 5 letech výrazně klesá a na pracovním trhu je vysoká nabídka, mladým dospělým ze sociálně znevýhodněného prostředí může činit problém si najít slušné zaměstnání. Poslední hypotéza si klade za cíl zjistit, zda činnosti knihovny mohou dětem z DD být ukazatelem v tíživých situacích, ale jen za předpokladu dlouhodobé spolupráce knihovny s pověřenou institucí. Knihovna v případě potřeby děti z DD nasměrovat k informacím, k celoživotnímu vzdělávání, kurzům aj.

7. Provedení a vyhodnocení rozhovoru

7.1. Průběh rozhovorů

Pro respondenty bylo připraveno celkem 9 otázek. Před rozhovorem byli upozorněni na pořizování zvukového záznamu, se kterým všichni souhlasili.

7.2. Analýza dat

Pro vyhodnocení dat výzkumu byla použita strukturně-funkční analýza. (Ochrana, 2019) Nejdříve jsou uvedeny úryvky odpovědí respondentů rozdělených do po sobě jdoucích výzkumných otázek. Ty byly v následujícím kroku popsány do jednotlivých prvků, mezi kterými byly vyhledávány vazby. Závěrečné shrnutí vyhodnocení výzkumu jednotlivých okruhů je uvedeno níže v nové podkapitole.

7.2.1. Služby

Otázky prvního okruhu se týkaly služeb s důrazem na oblast vzdělávání a zaměstnanosti dané organizace, která nabízí a chtěla by v budoucnu nabízet dětem z dětských domovů, dále jakými aktivitami pomáhá při odchodu dětí z dětského domova.

Jaké služby vaše organizace nabízí dětem z DD? (s důrazem na oblast vzdělávání a zaměstnanosti)

Obě respondentky Městské knihovny v Praze uvedly, že knihovna poskytuje služby všem svým uživatelům bez rozdílu, proto nenabízí speciální programy pro děti z dětských domovů. V oblasti vzdělávání nabízí knihovna širokou nabídku vzdělávacích aktivit pro veřejnost, kterých se mohou zúčastnit všichni uživatelé, včetně sociálně znevýhodněných. Respondentka Iva zmínila důležitý fakt, zda je knihovna pro děti z dětských domovů atraktivním místem vzhledem k jejich zahlcenosti aktivitami a přesycenosti nabízených programů zástupci různých ostatních subjektů. Respondentka Lenka řešila otázku ohledně registrace dětí, zejména mladších 15 let. K registraci je potřeba zákonný zástupce, který nemusí být dost dobře dohledatelný, aby podepsal dítěti přihlášku. Zaměstnanci knihovny proto hledají řešení, které usnadní registraci a bude správné po právní stránce. Dále zmínila možnost získávání studentských praxí pro studenty středních škol na specializovaných odděleních MKP.

V dětském domově v Dolních Počernicích funguje vzdělávací program s názvem *Lépe připraven do života*. Rodinné skupiny samy vykonávají domácí práce, nakupují, vaří. Zaměřují se na děti od 12 let, kdy je zapojují do různých projektů v oblasti osobnostního rozvoje, terapie, pobytových výjezdů. Na projektech se podílí s různými organizacemi nebo si vytváří vlastní projekty zaměřené na citové vazby s rodinou, vztahy, prochází protidrogovým minimem. Veškerý program probíhá za přítomnosti terapeutů, kteří s dětmi rozebírají překážky vyskytující se během aktivity. Respondent Martin zmínil, že tento systém nefunguje ve většině jiných dětských domovech. K osamostatnění mají k dispozici cvičné byty. Během pobytu má 90 procent dětí brigádu a hospodaří s reálnými financemi. Poukázal na vyšší citlivost u dětí z dětských domovů. Nejsou schopny řešit konfliktní situace, a proto často střídají pracovní příležitosti.

Respondentka Dana uvedla tři hlavní směry, které poskytuje nezisková organizace Letní dům. Zaměřují se na děti z dětských domovů, doprovázení pěstounů a sanaci rodiny. Pro děti z dětských domovů nabízí projekt *Kousek domova*, kterým poskytují terapeutické pobyty, výjezdy do dětských domovů, tréninkové byty a doprovázení při výběrů škol, získávání pracovních příležitostí. Řeší s dětmi vztahovou rovinu, zejména v případech, pokud bylo dítě odebráno z rodiny a vrací se zpět.

Jaké služby byste chtěli nabízet do budoucna? (o co si myslíte, že by byl zájem, a které oblasti jsou nepokryté)

Přístup respondentů k rozšíření nabízených služeb do budoucna se lišil. Respondentky z knihovny se víceméně shodly. Dle paní Ivy má knihovna využít svého neutrálního postavení ve společnosti. Zaměřit se na děti ve věku od 10 let ze sociálně znevýhodněného prostředí a řešit s nimi téma bezpečnosti na internetu vzhledem k rychlému vývoji digitálních technologií. Nabízet workshopy týkající se problémů kyberšikany, fake news, negativních stránek sociálních sítí. Paní Lenka souhlasila, že knihovna má poskytovat více aktivit zaměřených na sociálně znevýhodněné a využít vhodných dotačních programů, o nich se dozvěděla na konferenci Sociálních inovací. Dále vyřešit otázku již výše zmíněných problémů s registrací dětí z dětských domovů.

Pan Martin vidí nepokrytou oblast u dětí, které odejdou z DD a následně selžou. Pro ně se snaží zřídit krizová lůžka. Dle jeho slov je dalším směrem větší spolupráce s částečně funkční rodinou a přestěhování DD do klasických bytů. V neziskové organizaci

Letní dům se služby pravidelně obměňují. Respondentka neuviedla chystané změny do budoucna.

Jakými aktivitami pomáháte dětem při odchodu z DD k jejich osamostatnění? (uplatnění na trhu práce, vzdělávání)

Knihovna učí všechny své čtenáře odpovědnosti za své výpůjčky a povinnosti vůči knihovně. Vzdělávací aktivity poskytují všem bez rozdílu, nikoliv pouze pro děti z dětských domovů. Podle paní Ivy nemůže knihovna zastoupit DD a neziskové organizace, které se specializují například na výuku finanční gramotnosti. Před odchodem z DD jsou děti zvyklé na určitý standard, který po odchodu ztrácí. Paní Lenka doplnila, že knihovna může dětem k jejich osamostatnění dále nabídnout tzv. chráněné zaměstnání, kdy má každý možnost si v rámci dobrovolnictví zkusit práci v knihovně. Často se z dobrovolníků stávají zaměstnanci knihovny.

Nezisková organizace Letní dům nabízí k osamostatnění dětí z DD tréninkové byty, kde si mohou vyzkoušet bydlet o víkendech. Děti dostanou na celý víkend reálné finance, se kterými musejí umět hospodařit. S pracovníkem NO se připravují na přijímací zkoušky, pomáhají jim s výběrem školy, zkoušejí si cvičný pracovní pohovor a připravují je na první zaměstnání.

Aktivity dětského domu vedoucí k osamostatnění dětí jsou podobné aktivitám NO, avšak ve vyšší míře. Pan Martin uvedl, že s dětmi pracují již od nástupu do dětského domovu. Učí je samostatnosti, zodpovědnosti. Pořádají besedy s bývalými svěřenci, čímž se ukazuje větší zájem a lepší motivace u dětí. Na rozdíl od NO mají děti k dispozici cvičné byty s minimálně ročním pobytem, v případě nepotřebnosti jiného dítěte mohou využívat i déle. U odchodu záleží, zda dítě odchází plánovitě, nebo neplánovitě v 18 letech, nepožádá si o prodloužení pobytu a vše si chce zajistit samo. Při prvním odchodu dítě odchází s maximální peněžní částkou 25 tisíc korun. Dle zákona se může dítě do DD vrátit, pokud by pokračovalo ve studiu. Respondent si chválil děti, které se vrátily a úspěšně nadále studovaly. Druhý odchod je pro děti složitější po finanční stránce. Nemají nárok na další odchodné. I na to je vychovatelé připravují, učí je spořit a většina z dětí dochází do nějakého zaměstnání.

7.2.2. Spolupráce

V oblasti spolupráce byly pokládány otázky tak, aby vždy respondenti z dané organizace odpovídali své zkušenosti s ostatními dotazovanými organizacemi a zmínili hlavní pozitiva a negativa spolupráce.

Jaké jsou zkušenosti vaší organizace se spoluprací s knihovnou, DD a neziskovými organizacemi?

Respondentka Iva z Městské knihovny v Praze v rozhovoru uvedla svou první zkušenost se spoluprací s dětským domovem v rámci knihovny. Byla vedoucí pracovního týmu na projektu „A jak se vidíme MY... děti z dětských domovů“. Nápadů pro práci se sociálně vyloučenými vrstvami má hodně, tento projekt připravovala zhruba dva roky a povedl se zrealizovat díky Inkubátoru Sociálních inovací Kabinetu informačních studií a knihovnictví v Brně. Ten vznikl v klubovně Ústřední knihovny, kde tým připravoval strategii a program pro děti z dětských domovů. Z tří oslovených DD projevil zájem o spolupráci pouze DD v Dolních Počernicích, kde se úspěšně podařilo projekt realizovat. Jeden DD odmítl spolupráci z důvodu zahlcení jinými programy, druhý oslovený DD měl zájem o pasivní spolupráci, tedy pouze o e-mailovou korespondenci, informování, případně dodání podkladů. Kolegy k dětem vychovatelé nechtěli pustit.

Dalším důvodem, proč oslovit neziskovou organizaci, byl podnět ze strany paní Ivy. NO mají větší zkušenosti s dětmi z DD. Jsou kompetentní pro doprovázení dětí, řešení zátěžových situací, mohou jim pomoci s hledáním bydlení a práce. Podle paní Ivy není potřeba vymýšlet nové služby pro děti, ale naopak spolupracovat s neziskovými organizacemi. Oba subjekty mají znát služby a možnosti toho druhého. Knihovny mají být prostředníkem a dokázat nasměrovat dítě, které se ocitne v nejisté situaci.

Respondentka Lenka uvedla, že knihovna umí velmi dobře spolupracovat se školami. Podle ní má knihovna spolupracovat na stejné úrovni i s dětskými domovy. Pozitivně vidí vnímání knihovny jako partnera, nikoli jako konkurenci ostatních subjektů.

Podle respondenta Lukáše knihovna spolupracuje s každým, kdo ji osloví. Většinou se jedná o spolupráci jiných subjektů s knihovnou. Knihovna není ta, která by aktivně vyhledávala subjekty ke spolupráci, zároveň se jí nebrání. Uvedl, že knihovna denně pracuje se sociálně znevýhodněnými, nicméně neziskové organizace nabízí větší možnosti

a jiný pracovní přístup k osobě z takového prostředí. Jako příklad dobré praxe pochválil spolupráci s Novou školou. Jednalo se o 2-3. měsíční projekt hrazený z grantu EU a pomocí workshopů se zaměřovali na problémovou tematiku, sociálně vyloučené a děti s různými poruchami.

Respondent Martin z dětského domova má různé zkušenosti se spoluprací s NO a knihovnou. Jsou neziskovky, kde panují dobré vztahy a vidí význam v úspěšném fungování. Dále se setkává s NO, které získaly grant, ale předem si nezmapovaly terén. Nemají zjištěno, kolik je v dané lokalitě dětských domovů a požadují od DD vyšší počet dětí v dané věkové kategorii, než je skutečně v ústavním zařízení. S knihovnou spolupracoval poprvé na projektu, který výše zmínila paní Iva. Tuto spolupráci hodnotí kladně, neboť nebyli zapojeni vychovatelé, ale celého projektu se ujali dva z nejstarších dětí a zaměstnanci knihovny. Pedagogové pouze dohlíželi. Knihovna zaujala nový postoj, které děti upoutal a ocenily možnost vést si projekt samy podle svého.

Oslovená nezisková organizace funguje již 22 let. Od svého vzniku nikdy nespolupracovala s knihovnou. Respondentka Dana uvedla, že spolupracují převážně s dětskými domovy a díky dlouhodobému fungování na ně děti dobře reagují. Pracují s dětmi od 10 let, s nimiž jezdí na speciální pobyty. Organizace klade důraz na férovost. Pokud je dítěti neprávem křivděno, pracovník se mu omluví, poděkuje mu. Podle paní Dany je tento přístup základem pro úspěšnou spolupráci, neboť na něj nejsou děti zvyklé lépe fungují a reagují.

Jaká vidíte hlavní pozitiva v této spolupráci? a Jaké jsou problematické oblasti spolupráce?

Pozitiva a negativa v oblasti spolupráce hodnotila paní Iva dle své zkušenosti na projektu „A jak se vidíme MY... děti z dětských domovů“. Spíše se setkala s pozitivy než s negativy. Pochválila kladnou reakci dětí na knihovnu a přístup týmu, který ocenily hlavně děti. Celý projekt nechávali na vedení dětí, nevnucovali se jim. Naopak jako slabou stránku vidí nezodpovědnost dětí, rychlé nadchnutí a opadnutí, připomínání se a potřebné neustálé motivování.

Paní Lenka zmínila neutrálnost knihovny vůči společnosti a vidinu dlouhodobého fungování i v budoucnosti, proto je knihovna schopna neziskovým organizacím, dětským

domovům a dalším subjektům, hodně nabídnout. Pozitiva pro spolupráci vidí zejména v přebírání úspěšných projektů po jejich udržitelnosti do své agendy. Knihovna může pokračovat v projektu na základě dobré spolupráce. Zároveň převzetí může mít i svá negativa, neboť neziskové organizace jsou zvyklé psát grantové žádosti s nadsazením, aby grant získaly. Na knihovnu kladou občas vysoké požadavky, což může znamenat problém například v nedostatku personálních kapacit. Doporučuje, aby se pro úspěšnou spolupráci se na začátku jasně stanovila pravidla. Další překážkou vidí fluktuaci personálu v organizaci, která může vést k zániku rozpracovaných projektů předchozí dobré spolupráce.

K první otázce ohledně zkušeností se spoluprací zmínil pan Martin i pozitiva při pracování na projektu s Městskou knihovnou v Praze. Pochválil dobrou dlouhodobou spolupráci s neziskovou organizací Letní dům, se kterou jezdí na výjezdy a děti znají nabízené programy a pracovníky organizace. U výběru NO si dává pozor na ty, které jen potřebují vyčerpat finance a na ty, které neumí pracovat se specifickými dětmi. Další negativní stránkou nabízených programů je časový harmonogram. Většina se uskutečňuje pouze přes týden, kdy děti mají svůj program od DD, zájmové kroužky, školní a domácí povinnosti. Pokud je program zajímavý, snaží se DD vyhradit alespoň jedno odpoledne v týdnu mimo dětský domov, nemusí tedy vždy vyhovovat NO. Problém ve spolupráci může nastat i na straně DD, hlavně u dětí. Jsou nezodpovědné, dokáží slíbit víc věcí, které nedodrží. Neumějí si samy organizovat čas a posoudit, co je v jejich kompetenci. V takových případech zasahují vychovatelé.

Podle paní Dany stojí za úspěšnou spoluprací stejný cíl, tedy děti. Po materiální stránce jsou přehlcní, ale po emocionální strádají. Více si váží volného času, který tráví s pracovníkem než dostáváním materiálních dáreků. Potvrzuje konstatování Martina v chování dětí, které může ovlivnit spolupráci. Pokud se u nich neprojeví dostatečný zájem, mohou program ignorovat. Dalším problémem je pro děti atraktivita oboru, v případě výzkumu knihovnictví. Dana by pro větší zájem ukazovala, že knihovna není jen o knihách, ale i o komunitních aktivitách a prostoru mimo dětský domov. Z vlastní zkušenosti z terapeutického pobytu ví, že po ní děti vyžadovaly číst před spaním krátké povídky.

7.2.3. *Vzdělávání a uplatnění na trhu práce*

Tři otázky posledního okruhu zkoumaly možnosti získávání pracovního uplatnění pro děti z dětského domova v daných organizacích, možnosti rozšíření nabídky a přínos zaměstnance ze sociálně znevýhodněného prostředí pro knihovnu, a naopak knihovna pro něj.

Je možné, aby děti z DD ve vaší organizaci získaly nějaké pracovní zkušenosti?

Podle respondentky Ivy mohou děti z DD získat pracovní příležitost v knihovně, ovšem překážkou může být jejich kvalifikace. Při vedení projektu se setkala s náctiletými ve věku 15-18 let, většina z nich měla brigádu v rámci studijní praxe nebo si vyhledávaly brigádu sami. Dokáže si představit, že děti studující na středních školách a gymnáziích mohou mít zájem o brigádu v knihovně.

Respondentka Lenka odpověděla stručně a stejně jako první doufá, že bude zájem o práci v knihovně.

Respondent Lukáš doplnil obě předchozí dotazované. Je možnost získat zaměstnání, pokud splní kritéria přijetí. Musí projít úvodním školením, co kde v knihovně najdou a jak celá organizace funguje. Následuje školení na automatizovaný systém a různé interní stáže během zkušební doby. Bariérou může být nízké dosažené vzdělání, neboť knihovna se řídí tabulkovým platem, a i středoškolákovi se odečítají roky praxe. Čím vyšší pozice a platová třída, tím bývá odečet vyšší. Proto se knihovna snaží motivovat své zaměstnance k dalšímu vzdělávání. U praxí tato bariéra nemusí být problém.

Poslední respondent Ondřej nerozlišuje při pohovorech, z jakého prostředí zájemce o zaměstnání přichází. Uvedl stejná kritéria přijetí a možné bariéry jako Lukáš. Dále jen doplnil, že přijímá i uchazeče s maturitním vzděláním bez knihovnického zaměření. Dle rozpočtu knihovny se udělují osobní ohodnocení a mimořádné prémie jednou za půl roku. Zaměstnanci získávají i jiné benefity v podobě stravenek, využívání služeb knihovny a sníženého vstupné na kulturní a vzdělávací akce.

Děti z dětského domova si převážně hledají brigády samy. Respondent Martin uvedl, že děti jsou ze strany vychovatelů nuceny do brigád v rámci osamostatnění. Většinou se domlouvají s vychovateli a hledají brigády společně. DD smluvně spolupracuje

s 7-8 firmami na bázi doporučení firem v oboru přímo dětem. V rámci dalšího vzdělávání dětí v podobě 5 ti víkendového programu připravil hotel cvičné pohovory, kde společně s dětmi vyhodnotili nejlepší výkon a slečně bylo nabídnuto pracovní místo.

Nezisková organizace funguje stejně jako DD. Respondentka Dana potvrdila, že i oni mají nasmlouvané firmy, do kterých mohou děti docházet na brigády. Dětem nabízí pomoc hledání práce i jinde. Individuálně se zájemcem proberou možnosti zaměstnání, připraví na pohovor.

Chtěli byste do budoucna tuto nabídku rozšířit?

Všichni respondenti Městské knihovny v Praze se shodli, že knihovna je jedna z největších veřejných knihoven s mnoha specializovanými odděleními, tudíž je nabídka pracovních pozic široká. Získat místo lze přes údržbu až po odborné profese. Paní Iva doplnila, že pro děti z dětských domovů by do budoucna mohly fungovat dva programy. Jeden zaměřený na mladší děti a druhý na odcházející z ústavního zařízení. Pro mladší by projekt postupoval skrz bázi workshopů, kurzů a dobrovolnictví, později brigádně až po možnost získání pracovního poměru, čímž by se dítě dostalo do druhého programu. Pan Lukáš doplnil, že do budoucna by se měla rozšířit nabídka e-learningových kurzů pro zaměstnance a v roce 2020 by mohla knihovna poskytovat rekvalifikační kurzy pro knihovníky dle Národní soustavy klasifikací. Zatím využívají externích rekvalifikačních kurzů, kde je kapacita omezena a kam se snaží posílat své zaměstnance. Při otevření kurzu v MKP by se měla kapacita navýšit.

V kompetenci dětského domova není vyhledávání firem, neboť z osloveného DD odchází ročně do práce 2-3 děti. Většinou se firmy nabízí samy. Pan Martin se nebrání rozšiřování portfolia a rozšíření nabídky uplatnění pro děti.

Paní Dana se v této oblasti nepohybuje. Nezisková organizace se nebrání na základě spolupráce s knihovnou nabízet dětem služby knihovny a pomoc v získání zaměstnání.

Myslíte si, že by zaměstnanec ze sociálně znevýhodněného prostředí byl přínosem pro knihovnu, a naopak knihovna přínosem pro něj? Pokud ano, v čem?

Všichni respondenti souhlasí s tím, že zaměstnanec ze sociálně znevýhodněného prostředí by byl přínosem pro knihovnu, a naopak knihovna by byla přínosem pro něj.

Podle Ivy je stejně jako každý zaměstnanec přínosný pro knihovnu, pokud má zájem v ní pracovat a náplň práce ho baví. Naopak přínosem pro jedince z DD může být pohybování se mezi jinými lidmi v neutrálním prostředí a možnost realizovat se. Paní Lenka si myslí, že jde spíše o novou generaci než o prostředí, ve kterém vyrůstají. Dnešní studenti na praxích mají jiné požadavky a pohled na věc, než lidi před 20 lety ve stejném věku. Záleží na mentorovi, který se jim věnuje a určuje tak přínos knihovny pro ně. Podle Lukáše může být takový člověk přínosem při propojování knihovníků s komunitou. Naopak knihovna mu může poskytnout různé kurzy zaměřené na začlenění a komunikaci.

Pan Martin souhlasí s první respondentkou. Záleží, zda dítě má zájem o daný obor, chce pracovat, nesehává a práce ho baví – pak může být přínosem. Naopak knihovna může změnit jeho postoj ke čtení, neboť se mu děti příliš nevěnují, ačkoliv se v domově na četbu dbá. On sám může mezi vrstevníky ukázat, jaké služby knihovna nabízí, protože v dnešní době spousta lidí všechny nezná. Samotného Martina by nenapadlo, že si dítě i dospělý může v knihovně zahrát deskové hry, dokonce si hru půjčit domů.

Paní Dana se shodla s Lukášem, kdy sociálně znevýhodněný se může veřejně podílet na kurzech s komunitou, ve kterých může otevřít vážná témata. Myslí si, že knihovníci jako vzdělaní lidé budou k dítěti z DD přistupovat rovným přístupem a nebudou ho odsuzovat, jak se v praxi běžně stává. Respondentka vnímá knihovnu jako klidné, nestresující prostředí, kde může být dítě přijato a cítit se dobře. Ve velkých firmách je na dítě vyvíjen velký nátlak, který nemusí zvládnout. Dítě odchází často se zátěží, proto nemusí zvládat konfliktní situace. Dítě musí vědět, že ho nikdo neseřve. Velkým přínosem pro něj může být naučení se zodpovědnosti za svou práci, omluvení se při onemocnění, pravidelnosti. Děti z dětských domovů dokážou fungovat skvěle, musí mít motivaci a chtít.

7.3. Závěrečné vyhodnocení výzkumu

Cílem výzkumu bylo zjistit, jak mezi sebou spolupracuje knihovna a dětský domov, zaměřit se na osamostatnění, vzdělávání, získávání pracovních příležitostí a odchod dětí z ústavního zařízení. Nezisková organizace může ve výzkumu působit navíc. Rozhovor se zástupkyní pomohl ukázat, jaké služby poskytuje vybraná NO dětským domovům, jak s nimi spolupracuje a jaké pracovní příležitosti mohou děti v organizaci získat. Níže je uvedeno krátké závěrečné shrnutí jednotlivých okruhů vyplývajících z výzkumu.

7.3.1. Služby

Všeobecně knihovny poskytují své knihovnické a informační služby všem uživatelům bez rozdílu. Z výzkumu vyplývá, že Městská knihovna v Praze neposkytuje cíleně služby pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí. Pozitivním zjištěním je fakt, že zaměstnanci knihovny mají snahu se podílet na nových aktivitách vedoucích k začlenění dětí z dětského domova. Zjištěným problémem je nesnadná registrace těchto dětí. Respondentky řeší otázky týkající se jednodušší registrace, navázání předchozích projektů a využití dotačních programů na aktivity pro sociálně znevýhodněné. Knihovna poskytuje možnost studentských a dobrovolnických praxí. Negativním zjištěním je nedostatečná atraktivita knihovny pro děti z DD, vzhledem k přesycenosti nabídkou jiných subjektů. Obě respondentky se shodly, že knihovna svými aktivitami má pomáhat při odchodu dětí z DD.

Vybraný dětský domov se od začátku nástupu dítěte do ústavní péče podílí na jeho samostatnosti, osobnostním rozvoji, vzdělávání. Bylo zjištěno, že hlavním směrem dětského domova je pracování na osamostatnění dětí, přípravě odchodu ze zařízení, získávání pracovních příležitostí, vyrovnání se s minulostí a zvládnání krizových situací po odchodu. Respondent zmínil hlavně citovou zranitelnost ze způsobeného traumatu a problémy s řešením konfliktních situací. Tento fakt může mít negativní vliv při spolupráci nekvalifikovaných osob s dětmi.

Z poznatků respondenta DD byla oslovena nezisková organizace. Knihovníci nejsou sociálními pracovníky, proto mohou při práci mezi knihovnicí a jedinci ze sociálně znevýhodněného prostředí nastat bariéry. Dalším důvodem pro oslovení NO bylo zjištění, že děti lépe reagují na osoby mimo prostředí DD, bývalé svěřence DD a zároveň bude zachována profesní rovina mezi knihovníkem a dítětem z DD.

Oslovená nezisková organizace zastává podobné směry jako dětský domov, ale v menší míře. Pomáhá s osamostatněním dětí, nabízí sociální a pracovní poradenství, doprovází děti při terapeutických pobytech, připravuje mladé dospělé na odchod z DD a nabízí doprovázení i po odchodu. Z rozhovoru s respondentkou vyplývá, že s dětmi navazují přátelské vztahy, nikoli na profesní úrovni.

7.3.2. Spolupráce

Městská knihovna v Praze má pouze jednu úspěšnou zkušenost spolupráce s dětským domovem. Jednalo se již o zmiňovaný projekt „A jak se vidíme MY... děti z dětských domovů“. Všichni respondenti se shodli, že knihovna je ve společnosti vnímána jako partner, proto se nebrání spolupráci s jinými subjekty. Zároveň není ta, která by aktivně oslovovala. Dost často při projektech využívá dobrovolníků. Většina dobrých spoluprací probíhá se školami. Pozitivním zjištěním je snaha rozšířit větší možnost spolupráce s dětským domovem a neziskovými organizace, které jim mohou při jednání s dětmi pomoci. Neziskové organizace nabízí jiné možnosti a mentoring, které mohou nasměrovat knihovníky při práci se sociálně znevýhodněnými. Knihovna funguje od roku 1891. Respondentka vidí hlavní pozitiva v neutrálnosti prostředí, dlouhodobého působení v budoucnosti a možnost přebírání rolí po udržitelnosti projektu do agenty knihovny. Je potřeba myslet i na negativní faktory, které mohou spolupráci narušit. Respondentky z knihovny se shodly na tom, že problematickou oblastí mohou být lidé pracující v organizacích. Vidí problém v přehlcení dětských domovů službami a aktivitami a myslí si, že DD nemá o další nabízené zájem.

Respondent z dětského domova uvádí neutrální zkušenosti s neziskovými organizacemi, vybírá si, se kterými bude spolupracovat. Pozitivním zjištěním je stejně kladná reakce na spolupráci s Městskou knihovnou v Praze. Oceňuje přístup knihovny, která s dětmi pracovala jako s rovnocennými, dohlížela nad nimi, ale nechala děti vést projekt ve vlastní režii. Z výzkumu vyplývá, že obě instituce se nebrání další spolupráci.

Bylo zjištěno, že oslovená nezisková organizace nemá zkušenost se spoluprací s knihovnou, avšak případné spolupráci se nebrání. Respondentka zmínila dlouhodobé fungování organizace, díky které si chválí spolupráci s dětskými domovy.

Pozitiva spolupráce vidí všichni respondenti stejně. Pro úspěšné fungování je pro ně společný cíl, tedy práce s dětmi z dětských domovů.

Respondenti knihovny a dětského domova zmínili možnou negativní stránku neziskových organizací a mají podobný názor na problematickou oblast. Souhlasí, že jsou neziskové organizace, které se snaží získat finance na projekt, ale neznají dané prostředí,

navrhují projekty nad rámec dostupných zdrojů, kapacity personálu a mimo možnosti dané spolupráce.

Respondenti z každé organizace se shodli, že i během úspěšné spolupráci může nastat problém u účastníků projektu, v tomto případě u dětí. Mohou ji narušit svojí nezodpovědností a je potřeba se neustále připomínat, kontrolovat a děti motivovat. Tyto negativní vlastnosti potvrdila i respondentka knihovny. Zároveň zmínila vstřícné chování dětí, které není běžně očekáváno a pro výzkum je kladným zjištěním.

7.3.3. Vzdelávání a uplatnění na trhu práce

Z výzkumu vyplývá, že knihovna svojí neutrálností nabízí tzv. chráněné zaměstnání. Respondenti knihovny se shodují, že děti z dětského domova mají možnost získat pracovní zkušenosti v knihovně. Negativním zjištěním jsou vyšší kritéria přijetí do pracovního poměru, avšak nároky na kvalifikaci byly předpokládány. Tuto překážku vidí zejména respondenti z Personálního oddělení, neboť na pozici knihovníka je potřeba ukončená střední škola s maturitou, na vyšší pozice mohou dosáhnout s vyšší odbornou nebo vysokou školou.

Bylo zjištěno, že dětské domovy i neziskové organizace spolupracují s firmami, ve kterých mohou děti získat pracovní příležitosti. Většinou se jedná o firmy zaměřené na gastronomii. Z toho vyplývá, že děti navštěvují zejména střední odborné učiliště.

Výzkum ukázal, že všechny zapojené subjekty poskytují, nebo pomáhají dětem v získání zaměstnání a orientace na trhu práce. Knihovna má širokou nabídku pracovních pozic na různých úrovních dosaženého vzdělání. Respondenti knihovny se shodli, že nabídka pracovních míst je pestrá a není proto potřeba ji zvyšovat. Pozitivním zjištěním je brzké rozšíření v oblasti vzdělávání. Knihovna pracuje na možnosti poskytování rekvalifikačních kurzů, kterých mohou využívat zaměstnanci knihoven. Zajímavý návrh řešení k dalšímu motivování dětí z DD přinesla respondentka knihovny, kterými je dobré se zabírat při rozšiřování nabídky a služeb.

Zajímavým faktem je, že z vybraného dětského domova odchází ročně zletilostí do práce 2-3 děti. Respondent DD se nebrání rozšíření portfolia nabízejících pracovní příležitosti, zároveň subjekty aktivně nevyhledává a nezaručuje, že každý rok obsadí všechna volná místa ve firmě.

Všichni respondenti se shodli, že zaměstnáním jedince ze sociálně znevýhodněného prostředí může být přínosem pro obě strany, pro něho samotného i pro knihovnu. Z výzkumu vyplývá, že záleží na motivaci takového zaměstnance, zda chce pracovat a bude ho práce v prostředí knihovny naplňovat. Zároveň knihovna může být pro něj přínosem v rámci společenského začlenění, je schopna mu dát možnost rozvíjet se a realizovat se. Kladným benefitem mohou být poskytované různé kurzy a školení, které mohou mít vliv na jeho další rozvoj. Z pohledu knihovnictví je jistě zajímavá myšlenka, že u takového zaměstnance může knihovna rozvinout čtenářskou gramotnost a zároveň on může rozšířit povědomí o službách, které knihovna nabízí, mezi své vrstevníky.

7.4. Závěrečná SWOT analýza výzkumu

Závěr vyhodnocení výzkumu byl zaznamenán SWOT analýzou v následující tabulce. Jedná se o analýzu ze pohledu knihovny, která znázorňuje silné a slabé stránky instituce, jaké jsou příležitosti pro kooperaci knihovny, dětského domova a neziskové organizace a zároveň hrozby, které mohou narušit klidný průběh spolupráce.

Tabulka 10: Závěrečná SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Dlouhodobé fungování knihovny - široká nabídka služeb knihovny - Zkušenosti knihovny s pořádáním vzdělávacích aktivit/kurzů - Specializovaná oddělení knihovny - Zkušenosti knihovny s dotačními programy, psaním žádostí - Veřejné neutrální prostředí a prostor - Zkušenosti knihovny se spoluprací s jinými subjekty 	<ul style="list-style-type: none"> - Nedostatečná kvalifikace knihovníků pro práci se sociálně znevýhodněnými - Neznalost problematiky ústavní péče
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> - Zjednodušení registrace do knihovny pro sociálně znevýhodněné - Využití vhodných dotačních programů - Dobrovolnictví - Dlouhodobé nabízení studentských praxí/pracovních příležitostí - Podchycení sociálně znevýhodněných vrstev - Knihovna vnímána jako partner pro ostatní subjekty - Přebírání úspěšných projektů do agendy knihovny - Možnost rozšířit pracovní příležitosti pro děti z DD 	<ul style="list-style-type: none"> - Velké množství nabídek různých institucí dětem z dětských domovů - Neatraktivita knihovny pro děti z DD - Nezájem dětí z DD o služby knihovny - Nedostatečná motivace dětí z DD - Nedostatečná kvalifikace dětí z DD - Zamítnutí dotační žádosti a nemožnost financování z rozpočtu knihovny - Časová náročnost - Nedostatek personálního zajištění ze strany knihovny, neziskové organizace

7.5. Vyhodnocení stanovených hypotéz a závěrečná diskuze

7.5.1. První hypotéza

Knihovna nabízí dětem z dětského domova projekty, které je dokáží motivovat k lepšímu začlenění do běžného života.

První hypotéza byla z části potvrzena. Instituce aktuálně nenabízí žádný projekt, ovšem na konci roku 2018 dokončila svůj dosud první s úspěšným výsledkem. Předpoklad hypotézy byl takový, že knihovna je schopna nabízet programy na nižší úrovni. Nižší úroveň není myšlena po nižší kvalitě stránky, ale nabízet programy přátelskou formou, jak je to u neziskových organizací. Knihovníci nemohou zastoupit sociální pracovníky a v jejich kompetenci není ani vyučování například finanční gramotnost. Respondentky uvedly, že knihovna nesměřuje své služby cíleně pouze na děti z DD, ale poskytuje je pro všechny uživatele. Zároveň knihovna podniká kroky, které mohou usnadnit dětem lepší podmínky s registrací v knihovně. Nabízí prostor knihovny, který může být využíván například k workshopům na bázi dobrovolnictví pro děti ze sociálně znevýhodněné prostředí, čímž je mohou motivovat k lepšímu výběru středních škol. Knihovna poskytuje tzv. chráněné zaměstnání, kterých by mohli využít i mladí dospělí z DD. Pracovní příležitost v neutrálním prostředí je může inspirovat a pomoci jim k začlenění.

7.5.2. Druhá hypotéza

Instituce spolu dokáží kooperovat a společně vytvářejí pro děti z DD lepší podmínky pro jejich budoucí uplatnění.

Druhá hypotéza byla potvrzena. Kladla si za cíl ověřit, zda projekt ve ve společné spolupráci institucí dokáže pomoci dětem v lepším prospěchu při navazování kontaktů mimo ústavní zařízení, v lepší připravenosti do samostatného života, začlenění do komunity. Hypotéza měla dále ukázat, zda spolu dvě a více institucí dokáží nezávisle na sobě spolupracovat a zároveň dokáží pomoci dětem z DD. Respondentka knihovny a respondent dětského domova nezávisle na sobě potvrdili, že projekt mezi jejich institucemi byl úspěšný a nebrání se další spolupráci. Dětský domov a nezisková organizace navazují dlouhodobou spolupráci v rámci, které se snaží být pro děti

prospěšní při navazování kontaktů mimo DD. Je zjištěno, že na děti lépe působí prostředí mimo ústavní zařízení, např. terapeutické pobyty, které zajišťuje NO. Projekty mezi subjekty ukazují, že mohou dětem zlepšit sociálně komunikační dovednosti a být pro ně prospěšní při uplatnění na trhu práce.

7.5.3. Třetí hypotéza

Instituce pomáhá dětem s uplatněním na trhu práce a ukazuje jim možnosti, kde a na koho se mohou po odchodu z DD obrátit v tíživých životních situacích.

Třetí hypotéza zatím nebyla potvrzena, neboť si kladla za cíl, zda mohou činnosti knihovny být ukazatelem pro děti z DD v tíživých situacích. K potvrzení hypotézy je potřeba dlouhodobá spolupráce s dětským domovem, příslušnou organizací, aby knihovníci měli dostatečnou znalost dané problematiky a v případě nejasností se mohou obrátit na příslušný subjekt o radu.

Dětský domov a nezisková organizace pomáhají dětem se získáváním zaměstnání, aby po odchodu z DD neselhávaly a nedostávaly se do problémových situací. V pilotním projektu Městské knihovny v Praze se ukázalo, že jsou děti, které čtou, zároveň jich je málo. Jsou přehlceni po materiální stránce, přesycenosti nabízených aktivit a neznají veškeré služby knihovny. I když byl projekt úspěšný pro obě strany, hypotéza nemůže být potvrzena pouze po jedné zkušenosti.

Dlouhodobá spolupráce s dětským domovem, příslušnou organizací, může knihovníky zasvětit do dané problematiky, aby dokázali uspokojit požadavky dětí se specifickými potřebami. Své služby mohou cílit na projekty, kterými mohou děti nasměrovat v tíživých situacích a povedou k celoživotnímu vzdělávání.

Hypotéza se může potvrdit navrhovaným projektem, který je mířen na dlouhodobou spolupráci subjektů.

7.5.4. Závěrečná diskuze

Výzkum lze požadovat za zdařilý, neboť byla získána použitelná data pro jeho zhotovení. Respondenti reagovali na oslovení kladně. Všechny rozhovory probíhaly bez nejmenších problémů, respondenti při domlouvání setkání po e-mailové komunikaci odpovídali bez výrazné časové prodlevy. Jak již bylo výše zmíněno, celkem bylo osloveno

7 respondentů a výzkum se uskutečnil se 6. Důvodem, proč pro výzkum stačilo pouze 6 respondentů, byl dostatečný výběr povolaných osob pohybujících se v dané problematice.

Z knihovny bylo osloveno více respondentů, vzhledem k velikosti celé instituce, a různorodosti pracovních pozic v odděleních, které jednotlivci zastávají. Z dětského domova byl osloven ředitel, který díky svému dlouholetému působení v dětském domově zná chod, děti, vychovatele a další zaměstnance v instituci. Z neziskové organizace stačil k výzkumu pouze jeden respondent, který je v pravidelném kontaktu s osloveným dětským domovem.

Před zahájením výzkumu bylo rozhodnuto, že nebudou vedeny rozhovory s dětmi umístěnými v dětském domově. Děti mohou reagovat záporně na přítomnost cizích lidí, k výzkumníkovi nemusejí být otevření a může být narušeno jejich soukromí. S dětmi byly vedeny rozhovory, během již zmiňovaného projektu „*A jak se vidíme MY... děti z dětských domovů*“. Neboť se s dětmi pravidelně setkával tým knihovníků během určitého časového období, jednalo se o příjemnou spolupráci, a proto byly děti ke knihovníkům otevřenější. Dokumenty rozhovorů byly při výzkumu k dispozici, avšak nebyly v práci použity. I když některé výpovědi nebylo možné použít, byly inspirací pro projektovou část. Pro výzkum stačily výpovědi respondentky, která byla vedoucí projektu. Dále nebyly osloveni, protože dlouhodobě využívají služeb vybrané neziskové organizace a přímo s respondentkou, se kterou byl veden rozhovor, jezdí na terapeutické pobyty.

Přepis plného znění rozhovorů je uveden na konci práce. Vzhledem k psaní vědecké práce byly rozhovory, i přes vedení v neformální prostředí, přepsány do spisovné češtiny.

8. Navrhovaný projekt „První práce“

Navrhovaným projektem má vzniknout dlouhodobá spolupráce mezi účastníky projektu – Městskou knihovnou v Praze, dětským domovem v Dolních Počernicích a neziskovou organizací Letní dům z.ú.

8.1. Cíle projektu

Hlavním cílem projektu je vytvořit fungující spolupráci mezi oslovenými subjekty, využít mentoringu neziskové organizace a pomoci zapojit děti a mladé dospělé z DD do života dané komunity.

Jedná se o sociální projekt, jehož cílem je zprostředkování pracovní zkušenosti pro děti (dospívající, mladé dospělé) z dětských domovů v knihovně, zvyšování povědomí a čtenářské gramotnosti. Za pomoci zapojených subjektů může dojít ke zlepšení pracovní i sociální kompetence, které může vést k usnadnění vstupu na trh práce mladým dospělým.

Indikátory projektu:

- opětovné navázání dlouhodobé spolupráce
- úspěšné propojení projektu s neziskovou organizací
- zprostředkování pracovních zkušeností
- sekundární odbourávání bariér vůči dětem z DD

8.2. Účastníci projektu

Navrhovaný projekt má navázat na první spolupráci Městské knihovny v Praze a dětského domova v Dolních Počernicích. Dalším účastníkem je nezisková organizace Letní dům, která dlouhodobě spolupracuje s DD, zná potřeby dětí umístěných v ústavním zařízení. Zároveň děti rády spolupracují s NO, protože nabízí přátelskou atmosféru a prostředí mimo DD, které má na ně pozitivní vliv.

8.2.1. Městská knihovna v Praze

Městská knihovna v Praze funguje od roku 1891 a je jednou z největších veřejných knihoven v České republice. Pyšní se hustou sítí poboček, v současné době jich má 41, 2

ve výstavbě a 3 pojízdné autobusy. V knihovně působí okolo 500 zaměstnanců na různých specializovaných oddělení. (O knihovně, 2019)

Nabízí rozmanitou škálu služeb pro širokou veřejnost. Kromě tradičních knihovnických a informačních služeb pořádá knihovna kulturní a vzdělávací akce, komunitní workshopy, online služby a cílí své služby bezbariérově. (Služby, 2019)

8.2.2. *Dětský dům v Dolních Počernicích*

Dětský domov v Dolních Počernicích je příspěvkovou organizací sídlící na Praze 9. V současné době má 9 rodinných skupin umístěných v bytech na území Prahy. V organizaci je zaměstnáno 40 pedagogů a 8 provozních zaměstnanců. Celková kapacita je 65 dětí. Pro děti je k dispozici 5 startovacích bytů a 2 cvičné.

Dětský domov má 3 hlavní směry:

- vrátit děti do rodin
- vytvořit jim příjemnější dětství
- připravit je na samostatný život

V rodinné skupině žije již zmíněných 6-8 dětí, o které se střídavě starají 4 pedagogové. Rodinná skupina znamená, že se musí samostatně starat o domácnost. Jedná se o běžné domácí záležitosti – úklid, praní, žehlení, nákup, vaření. Tento systém má dětem připomínat rodinu a připravit je co nejlépe do samostatného života.

Děti odchází z DD v Dolních Počernicích v 18-19 letech nebo po ukončení studia. S dětmi pracují na osamostatnění a přípravě na odchodu ze zařízení již od školního věku dítěte. Od 16 let mohou děti využívat startovacích a cvičných bytů, kde hospodaří se cvičnou výplatou a v půlce měsíce musí zaplatit nájemné a energie. Jsou nadále členy rodinné skupiny, ale starají se o sebe samostatně. (O domově, 2019)

8.2.3. *Nezisková organizace Letní dům*

Nezisková organizace Letní dům působí již 22 let a cílí na děti a mladé dospělé, kteří vyrůstají v náhradní výchovné péči bez fungujícího rodinného zázemí. Své služby směřují pro děti a mladistvé ve věku 6-26 let umístěných v ústavním zařízení, na rodiny, kterým hrozí odebrání dítěte do náhradní péče a na pěstouny. Snaží se pomoci rozvíjet

psychosociální schopnosti a praktické dovednosti u dětí, které jim umožní lepší vstup do samostatného života.

Hlavními aktivitami neziskové organizace jsou sociálně-terapeutické pobyty, doprovázení dětí při jejich osamostatnění, poskytování tréninkových bytů a spolupráce s dětskými domovy. (Veřejný závazek, 2019)

8.3. Aktivity projektu

Na základě výzkumu bylo zjištěno, že vymyšlení nových služeb pro děti z DD je neúčinné, neboť jsou přehlceni možnými nabídkami. Problém nastává u dětí, které odchází z ústavního zařízení. Jsou zvyklí na služby jiných organizací a na volnočasové aktivity, které pro ně s odchodem brzy končí.

Předpokládá se, že do projektu bude ročně zapojeno přibližně 6 dětí a 6 mentorů (knihovníků), dále 1-2 mentoři z neziskové organizace. Nižší počet dětí je stanoven z několika důvodů. Jimi jsou například spuštění pilotního projektu a hodnotné věnování se mentorů dětem ve vztahu jeden na jednoho.

Pokud se projekt v pilotním režimu ukáže jako vyhovující a prospěšný, dalším krokem je vyhotovení metodiky ze strany knihovníků, která by byla předána dalším krajským veřejným knihovnám.

Aktivity projektu jsou směřovány pro mladé dospělé od nástupu do startovacích bytů po ukončení ústavní péče.

Navrhovaný projekt má tři stupně úrovní:

- Věk 15-18 let – formou placených stáží/letních brigád
- Věk 18 a více – časově omezené pracovní stáže (3 měsíce)
- Věk 18 a více – po absolvování stáže, možnost rozšíření o rekvalifikační kurz a získání pracovní smlouvy v MKP

Po rozhovoru s respondentky Městské knihovny v Praze mohou být pro děti z DD připraveny pracovní stáže na pracovních pozicích na různé úrovni v oblastech, které jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka 11: Možná nabídka pro získání pracovních zkušeností

Agendy firem a institucí	<ul style="list-style-type: none"> - Účetnictví - Správa IT systémů - Střední a nižší management - Marketing (propagace, komunikace, tisk) - Granty (doplňkově) - Podpůrné činnosti – facility management (správa budov, nájmu, logistika) - Organizace a produkce KVČ - Právo (uzavírání pracovních a nájmních smluv) - Ekonomické řízení podniku
Knihovnické a informační služby	<ul style="list-style-type: none"> - Přímé služby - Mobilní služby (klubové aktivity, rozvoj komunitních aktivit, deskové hry) - Práce s dětským čtenářem - Práce s katalogem - Práce s digitálními a informačními zdroji - Budování (akvizice) a stavění fondů - Vyřazování a revize knihovních fondů - Zprostředkování meziknihovních výpůjčních služeb
Dle možností jednotlivých pracovišť	<ul style="list-style-type: none"> - Náslechy, stínování, ukázky, praktické vyzkoušení, příprava podkladů a seznámení s procesy

Projekt může být financován podobným způsobem, jako projekt sdíleného bydlení Symbios v Brně. Jedná se dotační program Výzva 03_17_083 Výzva sociální inovace, OP Zaměstnanost, vyhlašovatel Ministerstvo práce a sociálních věcí. Pokud by byl zvolen tento způsob, délka trvání je 2 roky. (Nová řešení, 2019)

8.4. Závěrečná SWOT analýza projektu

Pro úspěšnost projektu je důležité sledovat, nadále analyzovat silné a slabé stránky a eliminovat množství rizik a hrozeb, které mohou být přehlednuty.

Tabulka 12: Závěrečná SWOT analýza projektu

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> - Stabilní zázemí a zaměstnanci MKP - Zkušenosti s jinými úspěšnými projekty - Schopnost propagace a prezentace - Rozmanitá nabídka pracovních pozic	<ul style="list-style-type: none"> - Financování - Plnění časového harmonogramu, zpoždování se - Nízká kapacita a nedostatečná motivace
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> - Navázání spolupráce s novými institucemi - Získání hrazené absolvování rekvalifikačních kurzů pro studenta - Získání nových zaměstnanců na různých pozicích pro MKP - Získat zaměstnance se silným sociálním cítěním (rozvoj komunitních aktivit a sociálních inovací) - Zvýšení uplatnitelnosti na trhu práce - Motivace dětí z DD - Případný rozvoj dovedností a navázání dalších spoluprací	<ul style="list-style-type: none"> - Nefunkčnost nastaveného procesu - Komunikace mezi institucemi - Nezáměr dětí o pracovní příležitost - Bezpečnostní rizika

Závěr

Provedený kvalitativní výzkum měl zjistit, jak mezi sebou spolupracují dvě instituce – knihovna a dětský domov. Výzkumné šetření se mělo týkat oslovené Městské knihovny v Praze a dětského domova v Dolních Počernicích. Avšak při studiu dané problematiky se ukázalo, že obecně knihovny s dětskými domovy spolupracují v nepatrné míře a teprve se s nimi učí spolupůsobit. Tak jako knihovny nejčastěji spolupracují se školami, dětské domovy ve stejné výši kooperují s neziskovými organizacemi. Pro lepší přiblížení možností byla do výzkumu zahrnuta i nezisková organizace Letní dům.

Před zahájením výzkumu se práce zabírala možnostmi a podmínkami odchodu dětí z dětského domova. Z analýzy rozhovorů se zjistilo, že na trhu existuje velké množství institucí a nadačních fondů, které zahrnují děti z dětských domovů aktivitami a službami. Zahlcení může být pro děti kritickým momentem při odchodu z institucionálního zařízení, neboť během pobytu nestrádají aktivitami, ani po materiální stránce, ovšem po ukončení ústavní péče přichází o vše.

Veřejné knihovny ve společnosti jsou pozitivně vnímány díky svému dlouhodobému fungování a nabízeným službám. Mezi institucemi je knihovna vnímána jako partner, nikoli konkurence. Úlohou knihoven není zastoupení rolí neziskových organizací, neboť nejsou pro práci se sociálně znevýhodněnými kompetentní na stejné úrovni, nicméně při vzájemné kooperaci jsou schopny nabídnout například prostor a své zkušenosti s dotačními programy. Z analýzy dále vyplývá, že jsou knihovny ve spolupráci s příslušnými institucemi, které znají potřeby dětí ze sociálně vyloučeného prostředí, schopny společně pracovat na programech, které pomohou dětem při odchodu z dětského domova a přispějí k lepšímu začlenění do komunity dané lokality.

Mezi oslovenými institucemi proběhl jeden projekt, který obě strany hodnotí pozitivně. V jedné ze stanovených hypotéz bylo potvrzeno, že děti lépe reagují na prostředí mimo dětský domov a mají na ně větší vliv lidé, které znají. Společné projekty mohou ovlivnit lepší sociální připravenost, pomoci při navazování kontaktů, ve výběru prospěšného následného vzdělání, osamostatnění a prospěšnější uplatnění na trhu práce.

Aby knihovny dokázaly být dětem z dětských domovů ukazatelem při řešení obtížných situací, je zapotřebí dlouhodobá spolupráce s dětským domovem a příslušnou neziskovou organizací, aby knihovny zvládly mladého dospělého správně nasměrovat.

V projektové části byl navrhnout projekt, který může vést k dlouhodobé spolupráci institucí, je schopen pomoci nasměrovat děti k lepšímu uplatnění na trhu práce a k začlenění do společnosti. Ročně na území Prahy odchází trvale přibližně 40 dětí. Zaměstnáním člověka přicházejícího z ústavního zařízení v knihovně je přínosem pro knihovnu i pro něj samotného. Předpokládá se, že projekt neosloví všechny odchozí děti, avšak pro 2-3 děti ročně nad 15 let a 2-3 mladiství ročně nad 18 let, má projekt smysl. První pracovní příležitost dokáže mladé dospělé naučit odpovědnosti a ukázat jim směr kvalitnější volby povolání. Naopak oni mohou knihovnu motivovat k přemýšlení nad závažnými tématy, kterými mohou nadále orientovat své služby a cílit tak i na další děti z dětských domovů.

Použité zdroje

1. A jak se vidíme my. *Městská knihovna v Praze* [online]. 2019 [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: <https://www.mlp.cz/cz/novinky/2159-a-jak-se-vidime-my/>
2. ANDRLOVÁ, Anna a DVOŘÁKOVÁ, Michala a HRUŠKOVÁ, Blanka a Mynarz a Jindřich a Šlapáková a Ivana. *Role knihovny v ekonomickém prostředí informační společnosti*. Ikaros [online]. 2009, ročník 13, číslo 2. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://ikaros.cz/node/13045>
3. BĚHOUNKOVÁ, Leona. *Fenomén odchodu do samostatného života dítěte vyrůstajícího v náhradní výchovné péči*. Praha, 2012, s. 151-159. ISBN isbn978-80-87652-87-9.
4. Bezpečnost v online prostředí. *Krajská knihovna Karlovy Vary* [online]. 2019 [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: <http://www.knihovnakv.cz/bezpecnost-v-online-prostredi-p643.htm>
5. BUREŠOVÁ, Jarmila. *Rovný přístup:: knihovny a skupiny ohrožené sociálním vyloučením : metodická příručka pro práci knihoven se sociálně vyloučenými a sociálním vyloučením ohroženými skupinami uživatelů*. Praha: Národní knihovna České republiky - Knihovnický institut, 2018, s. 24-32. ISBN 978-80-7050-709-4.
6. Co je Mise naděje?. *Mise naděje: Studentská nezisková organizace* [online]. 2013 [cit. 2019-07-31]. Dostupné z: <http://www.misenadeje.cz/>
7. *Designové myšlení pro knihovny: příručka pro knihovny zaměřené na uživatele*. Brno: IDEO, 2016. ISBN 978-80-88123-11-8.
8. DILHOFOVÁ, Adéla, Monika KRATOCHVÍLOVÁ a Jan LIDMILA. *Příručka pro knihovníky veřejných knihoven*. Brno: Moravská zemská knihovna v Brně, 2013. ISBN 978-80-7051-199-2. Dostupné také z: http://www.mzk.cz/sites/mzk.cz/files/souboryMZK/pdf/mzk-prirucka_pro_knihovniky.pdf
9. EVJÁKOVÁ, Michaela. *Komunitní funkce veřejných knihoven jako jedna z cest získávání potencionálních čtenářů [Community functions of public libraries as one means of getting potential readers]*. Praha, 2013. 46 s. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí práce PhDr. Anna Stöcklová.

10. GAJDUŠKOVÁ, Helena. *Senioři v komunitní knihovně: metodický materiál*. Vsetín: Masarykova veřejná knihovna, 2008, s. 5-6. ISBN 9788025419687.
11. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016, s. 45-48. ISBN 978-80-262-0982-9.
12. JEŽKOVÁ, Zuzana. *Cesta ke komunitní knihovně*. Duha [online]. 2015, roč. 29, č. 3. Dostupný z WWW: <<http://duha.mzk.cz/clanky/cesta-ke-komunitni-knihovne>>. ISSN 1804-4255.
13. *Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2017–2020*. Praha: Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2017. ISBN 978-80-7050-690-5.
14. KOPŘIVOVÁ, Lenka. *Odchod dětí z dětského domova*. Brno, 2006. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně, Pedagogická fakulta, Katedra sociální pedagogiky.
15. KRČÁL, Martin. *Knihovnické fondy, procesy a služby*. Brno: [Martin Krčál], 2018, s. 25-26. Knihovnictví a informační vědy. ISBN 978-80-88071-03-7.
16. KRČÁL, Martin. *Knihovnické fondy, procesy a služby*. Brno: [Martin Krčál], 2018, s. 110-111. Knihovnictví a informační vědy. ISBN 978-80-88071-03-7.
17. MARTIŠKOVÁ, Zuzana. *Odchod plnoletých z dětských domovů*. Pardubice, 2012. Bakalářská. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická.
18. MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 50. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-19-9.
19. *Nadání a dovednosti o.p.s.* [online]. 2019 [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://www.nadaniadovednosti.cz/>
20. *Nová řešení pro tíživé sociální problémy. Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. [cit. 2019-07-31]. Dostupné z: <https://www.esfcr.cz/vyzva-083-opz>
21. *O domově. Dětský domov Dolní Počernice* [online]. 2019. [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <https://www.domovpocernice.cz/>
22. *knihovně. Městská knihovna v Praze* [online]. 2019. [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <https://www.mlp.cz/cz/o-knihovne/>

23. OCHRANA, František. *Metodologie, metody a metodika vědeckého výzkumu*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019, s. 45-49. ISBN 9788024642000. *Služby veřejných knihoven: směrnice IFLA. 2.*, zcela přeprac. vyd. Praha: Národní knihovna České republiky - Knihovnický institut, 2012, s. 15. ISBN 9788070506127.
24. Služby. *Městská knihovna v Praze* [online]. 2019 [cit. 2019-04-15]. Dostupné z: <https://www.mlp.cz/cz/sluzby/>
25. *Služby veřejných knihoven: směrnice IFLA. 2.*, zcela přeprac. vyd. Praha: Národní knihovna České republiky - Knihovnický institut, 2012, s. 15. ISBN 9788070506127.
26. Sociální inovace v knihovnách: Podporujeme knihovníky ve vytváření a rozvoji služeb, které zlepšují životy a svět. *Sociální inovace v knihovnách* [online]. [cit. 2019-07-31]. Dostupné z: <http://komunitni.knihovna.cz/>
27. Statistická ročenky školství výkonové ukazatele. *MŠMT, odbor školské statistiky, analýz a informační strategie* [online]. 2019 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>
28. *Symbios: Sdílené bydlení Brno* [online]. 2018 [cit. 2019-04-15]. Dostupné z: www.symbiosbrno.cz
29. Veřejný závazek. *Letní dům z.s.* [online]. 2019. [cit. 2019-04-15]. Dostupné z: <http://www.letnidum.cz/verejny-zavazek>
30. *Vteřina poté* [online]. 2019. [cit. 2019-03-31]. Dostupné z: <http://www.vterinapote.cz/o-nas/>
31. ZEZULOVÁ, Dagmar. ZEZULOVÁ, Dagmar. *Domov je místo, odkud tě nevyhodí... ani když vyrosteš*. Druhé, doplněné vydání. Praha: Smart Press, 2012, s. 144-145. ISBN 9788087049501.

Právní předpisy:

1. Zákon ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb [online]. Dostupné z: http://ipk.nkp.cz/legislativa/01_LegPod/knihovni-zakon-257-2001-sb.-a-navazne-provadeci-prepisy/Zakon257.htm
2. ČESKO. Zákon č. 109 ze dne 5. února 2002 o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů České republiky. 2002, částka 48, s. 2978-2991. Dostupný také z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/zakon-c-109-2002-sb-o-vykonu-ustavnivychovy-nebo-ochranne>. ISSN 1211-1244.

Seznam obrázků

<i>Obrázek 1: Graf umístěných dětí v DD</i>	21
<i>Obrázek 2: Graf statistických dat v ČR</i>	22
<i>Obrázek 3: Graf statistických dat na území Prahy</i>	22

Seznam tabulek

<i>Tabulka 1: Profil respondenta č. 1 z MKP</i>	29
<i>Tabulka 2: Profil respondenta č. 2 z MKP</i>	30
<i>Tabulka 3: Profil respondenta č. 3 z MKP</i>	30
<i>Tabulka 4: Profil respondenta č. 4 z MKP</i>	30
<i>Tabulka 5: Profil respondenta č. 5 z DD</i>	30
<i>Tabulka 6: Profil respondenta č. 6 z NO</i>	31
<i>Tabulka 7: Otázky prvního okruhu – Služby</i>	32
<i>Tabulka 8: Otázky druhého okruhu – Spolupráce</i>	33
<i>Tabulka 9: Otázky třetího okruhu – Vzdělávání a uplatnění na trhu práce</i>	34
<i>Tabulka 10: Závěrečná SWOT analýza</i>	49
<i>Tabulka 11: Možná nabídka pro získání pracovních zkušeností</i>	56
<i>Tabulka 12: Závěrečná SWOT analýza projektu</i>	57

Příloha 1: Rozhovor vedený se zástupci MKP

Jaké služby vaše organizace nabízí dětem z DD? (s důrazem na oblast vzdělávání a zaměstnanosti)

Iva: „To je asi dost individuální. Všeobecně služeb, které pořádá knihovna, je hromada. Nejsem schopná je všechny vyjmenovat. Rozhodně je to široká škála služeb, od dětských nabídek, divadýlek, kurzů, jak třeba napsat životopis až po projekt PROKOP, který sem jezdí. Je z čeho vybírat. Otázkou je, jestli jsme pro děti z dětských domovů dost atraktivní v rámci toho, jaké mají sami nabídky. Víím, že někteří čtou, ale není to prioritou. Mají dost kroužků, sportují. Myslím si, že cílovou skupinou jsou spíš mladí dospělí, kteří odchází z domova. Je potřeba se zaměřit na ně.“

Lenka: „Je potřeba zmínit, že Městská knihovna v Praze své čtenáře nelustruje, takže pokud se k tomu dítě nepřizná a už má třeba svoji občanku, tak my si v podstatě nikam nepíšeme, z jaké je rodiny. Myslím si, že můžeme nabízet všechno, co nabízíme našim čtenářům, ale samozřejmě u dětí z dětského domova je trochu problém s registrací, to zejména mladších 15 let. Sice má někde rodiče, ale asi nejsou úplně dohledatelní, aby mu podepsali přihlášku do knihovny. Proto řešíme nové přihlášky a zároveň pro dětský domov likvidační. V oblasti vzdělávání má knihovna širokou nabídku vzdělávacích aktivit, kam se zase může přihlásit kdokoliv, kdo má zájem. V tuhle chvíli je to zejména oblast praxí, které knihovna nabízí studentům středních škol nemusí mít pouze knihovnické zaměření. Ted' budeme mít na praxi studenty z grafické školy, mohli bychom oslovit i třeba ekonomické školy. Máme hodně specializovaných oddělení, záleží jen na tom, kolik času by jim mohli věnovat kolegové z daného oddělení.“

Jaké služby byste chtěli nabízet do budoucna? (o co si myslíte, že by byl zájem, a které oblasti jsou nepokryté)

Iva: „Myslím si, že knihovna svou neutrálností nabízí široké možnosti. Spíš bych se do budoucna zaměřila na mladší děti zhruba od 10 let ze sociálně znevýhodněného prostředí. Ted' myslím i diagnostické ústavy a školy, které navštěvují sociálně slabší. Velkým problémem je častější výskyt kyberšikany, „postování“ na sociálních sítích, fake news. Neziskovky nabízí různé programy, ale většinou mají podtext směřování instituce. Knihovna

svou otevřeností může uspořádat pro děti například workshopy, kde by byl člověk z praxe. Učitelé, kteří řešili tyto problémy, děti, které si prošly kyberšikanou.“

Lenka: „Aktuálně řešíme nové přihlášky pro děti z dětských domovů tak, aby to pro ten domov nebylo likvidační a pochopitelný i pro to dítě, aby vědělo, jaké má povinnosti a jaké má povinnosti dětský domov. Takže by mělo být jednodušší přihlašování, případně nějaké i smlouvy o spolupráci s konkrétním dětským domovem. Zároveň bych ráda, aby tyto služby byly ošetřeny nějakými pravidly a byly nízkoprahové, abychom dítě nevystavili dalšími zátěžemi jen kvůli tomu, že nevrátil nějakou knihu a měl dluhy. Myslím si, že bychom měli dělat víc aktivit, impulzem mi byla konference Sociální inovace v knihovnách, kde jsem se dozvěděla, že existují různé dotační programy pro práci se sociálně znevýhodněnými, tak teď toho nějak využít.“

Jakými aktivitami pomáháte dětem při odchodu z DD k jejich osamostatnění? (uplatnění na trhu práce, vzdělávání)

Iva: „Jak jsem již říkala, knihovna nenabízí pomoc v oblasti vzdělávání a služby nejen dětem pro děti z dětských domovů, ale všem uživatelům. Myslím si, že služeb mají děti z dětských domovů hodně a my jako knihovna nemůžeme vyučovat například finanční gramotnost. Od toho jsou neziskové organizace, které se zaměřují na pomoc po téhle stránce. Hlavní problém nastává při odchodu z domova. Z toho, že jsou zvyklí, že mají všechno, tak najednou nemají nic, a to jim schází. Právě těmito směry by se měla knihovna ubírat. Neziskové organizace i dětské domovy je hodně učí gramotnosti, samostatnosti, musejí si sami hospodařit. My je můžeme inspirovat a učit samostatnosti například za své výpůjčky.“

Lenka: „Přiznám se, že nevím, kolik dětí z dětského domova reálně chodí do knihovny. Ale myslím si, že by to mohla být taková nika, kde knihovna je hodně zajímavý prostor. Zároveň je tu možnost naučit se nějaké odpovědnosti za to, co si půjčuji, kdy mám knihy vrátit, kdy je můžu prodloužit. Vlastní odpovědnost za to, co dělám učí knihovna obecně všechny čtenáře. Čtenáře nelustrujeme, každý má možnost přijít do knihovny a zúčastnit se vzdělávacích aktivit, které knihovna nabízí. Stačí jen chtít. Nabízíme tzv. chráněné zaměstnání, možnost zkusit si opravdovou práci. Používáme dobrovolníky, je to neplacené stejně jako většina studentských praxí. Získávají jiné benefity, mají možnosti si vyzkoušet, jestli mu naše instituce vyhovuje a zjistit, jestli je něco, čemu by se u nás rád věnoval. Stává se nám, že po nějakém čase se z dobrovolníka stane zaměstnanec.“

Jaké jsou zkušenosti knihovny se spoluprací s DD a neziskovými organizacemi?

Iva: „Projekt A jak se vidíme my... děti z dětských domovů, jsem měla v plánu už asi dva roky. Možnost realizovat ho přišla s inkubátorem Sociálních inovací, který vznikl v Klubovně Ústřední knihovny. Za mě jsem pro spolupracovat s neziskovkami, neboť oni mají daleko víc zkušeností a mohou jim pomoci s hledáním práce, bydlením. Knihovna naopak může pomoci je nasměrovat ke službám neziskovek, na koho se obrátit. Zároveň nezisková organizace by měla vědět, co tady máme, jaké služby nabízíme a my tím pádem nemusíme hned inklinovat k tomu, že musíme pro děti z dětských domovů vymýšlet nové služby, neboť jsou přehlceni. Knihovna si v tom musí najít mezi střed, kdy my nejsme nezisková organizace, nedostáváme zapláceno za to, že pro ně děláme služby, to by měly dělat instituty, kteří jsou k tomu kompetentní. My bychom měli být jen nějaký prostředník, který pomáhá na cestě, a když dítě neví, kudy se vydat, tak by tu měl být knihovník, který by ho nasměroval.“

Lenka: „Troufnu si říct, že hodně dobře umíme spolupracovat se školami, a tak bychom měli umět spolupracovat i s dětskými domovy. Zkušenost osobně nemám, já jen předávám široké veřejnosti úspěšné projekty spolupráce mých kolegů. Ale vidím, že se situace velmi posunula. Knihovna je vnímána jako partner a stojí za tím řada mých kolegů.“

Lukáš: „Na těchto procesech se může podílet i knihovny. Měli jsme velice zajímavý projekt s Novou školou, která měla poskytnutý grant z EU, byl to systém a slet různých workshopů, který na sebe po 2-3 měsících pořádaly a měli vždy zaměřenou tematiku třeba na sociálně vyloučené, na různé děti s různými poruchami a pro menšiny. Spolupráce s dobrovolníky a se zástupci dobrovolnických organizací. Šlo o workshopy, kdy se dobrovolníci propojovali s knihovníky a tak. Spolupráce s neziskovou organizací, proč ne? My se tomu jako knihovna nebráníme. V podstatě knihovna spolupracuje s každým, kdo ji osloví. Určitě to není problém. My většinou nejsme ti, kteří bychom je aktivně vyhledávali, většinou vyhledávají oni nás. Pokud jde o mě, konkrétně o vzdělávání knihovníků, tak věřím, že společně dokážeme najít nějaký termín a uzpůsobit obsah, aby to vyhovovalo jak jim, tak nám. Je pravda, že se sociálně slabými se u nás pracuje každý den, ale neziskovka má jiné možnosti, než máme my. Momentálně máme 50 praktikantů ročně ve věku 15-16 let a bereme převážně ze středních škol, což není úplně málo.“

Jaká vidíte hlavní pozitiva v této spolupráci?

Iva: „Na spolupráci s dětským domovem jsem pocítila spíše pozitiva než negativa. Práce s dětmi je vždycky super. V rámci projektu jsem se setkala s dětmi ve věku 15-18 let. Myslím si, že děti na knihovnu velmi dobře reagovaly. Cenily si na nás toho, že jsme jim nic nevnucovali, nechali jsme je, aby si projekt vedly sami ve vlastní režii. Překvapilo mě, jak jsou ochotní, vstřícní a nadšení, že se mohou o určitých věcech v rámci projektu rozhodovat sami. Tato spolupráce byla super, byla by škoda v ní nepokračovat.“

Lenka: „Myslím si, že dobrá. Můžeme neziskovkách hodně nabídnout, protože fungujeme od roku 1891 a nemyslím si, že je ve výhledu, že by nás někdo zrušil. Jsme takovou jistotou, protože pokud třeba skončí neziskové organizaci udržitelnost projektu a jedná se o úspěšný projekt, knihovna na základě dobré spolupráce může nějakým způsobem pokračovat, převzít a přijmout do své agendy.“

Jaké jsou problematické oblasti spolupráce?

Iva: „Setkala jsem se spíše s pozitivy než s negativy. Když jsme měli sestavený projekt, oslovili jsme tři dětské domovy, z nichž s námi spolupracoval jen jeden. Jeden nás odmítl a s druhým jsme v kontaktu, nicméně jsou přehlceni službami, že našeho projektu nevyužili. Projekt se nám podařil realizovat pouze v dětském domově v Dolních Počernicích. Trochu jsme bojovali s tím, že jsou děti z dětského domova lehce nezodpovědní, že když jsme jim řekli, aby si něco přinesly, tak půlka z nich si to nepřinesla. Ještě byl problém v tom, že jak se rychle nadchnout, tak je to nadšení rychle opustí. Člověk je musí neustále motivovat, připomínat se.“

Lenka: „Velmi záleží na tom, na koho člověk narazí, na jedné i druhé straně. Celé to ovlivňuje vzájemnou spolupráci a záleží na místě. Omezení může být případnou fluktuací lidí v menších neziskových organizacích. Lidé se tam hodně střídají, takže je ta kontinuita toho, na čem jsme pracovali a klapalo to, hodně rychle vyprchávající. Někdy mají neziskové organizace příliš velké očekávání. Dodají nám know-how, knihovna to udělá, ale musí se to na začátku jasně říct. Občas mají přemrštěné požadavky, protože my jsme spíše praktický lidi, píšeme projekty reálně, ne s nadsazením. Jsou zvyklí psát projekty megalomansky a my máme potom problém s tím, že nemáme dostatek kapacit.“

Je možné, aby děti z DD v knihovně získaly nějaké pracovní zkušenosti?

Iva: „Myslím si, že je. Jde spíše o jejich kvalifikaci. Co jsem viděla z vlastní zkušenosti, setkala jsem se s mladými ve věku 15-18 let, většina z nich brigády má ve svém oboru, který studují.“

Skupina, se kterou jsem měla možnost pracovat, byla složena z dětí, které většinou studovaly na učilišti, nejčastěji kuchař – číšník. V rámci studia chodí na praxi, kde většinou mají i brigádu. Ze skupinky byl jeden, který se chtěl věnovat herectví a ten si sháněl sám různé herecké konkurzy. Ale jsou i děti, kteří studují střední školy a gymnázia a pro ně by třeba byla práce v knihovně zajímavější, než kdyby někde prodávaly zmrzlinu.“

Lenka: „Já doufám, že ano, pokud budou chtít.“

Lukáš: „Určitě to možné je, pokud splňuje kritéria přijetí. Nově příchozí zaměstnanec projde úvodním školením, kde se dozví o tom, co kde v knihovně najde a jak to tady vlastně funguje. Následuje školení na náš automatizovaný systém Koniáš. Adaptační proces běží do konce prvního řízení pracovního výkonu, což bývá rok a do té doby by měl zaměstnanec získat exkurzi po ústřední knihovně, neboť je zde dost specializovaných oddělení, tak aby věděl, co vše můžeme nabídnout. Další základní školení, Kurz řešení krizových situací, aby zvládl první pomoc a naučil se editovat na Wikipedii. Měl by absolvovat jednu interní stáž v rámci knihovny. Problém v získání zaměstnání nevidím, spíš jde o dosažené vzdělání na určitých pozicích. Knihovna se řídí tabulkovým platem a už jen středoškolákovi se odečítají roky. Pokud nemá ten člověk alespoň vyšší odbornou školu, tak má odečet. Proto se snaží knihovna motivovat nové zaměstnance k dalšímu vzdělávání. U praxe s dosaženým vzděláním není problém, u pracovního poměru je to trochu problém. Odečet je 2 roky, to je daný státem a čím vyšší je platová třída, tím je samozřejmě odečet vyšší.“

Ondřej: „Děti z dětského domova mohou v knihovně získat pracovní zkušenost. Při pohovorech s uchazeči se neptám, z jakého prostředí k nám přichází. Musí splňovat požadované vzdělání, kterým je vyšší odborná škola, minimální je však střední škola s maturitou. Přijímáme uchazeče středních škol i bez knihovnického zaměření. Nejčastěji se uchazeči hlásí na pozici knihovníka ve službách. Knihovna nabízí široké pracovní příležitosti, nejčastěji ve službách, s tím, že finanční ohodnocení se odvíjí od platové tabulky, kterou nám udává Magistrát hlavního města Prahy. Dále záleží na rozpočtu knihovny, kdy máme možnost udělit osobní ohodnocení, nebo jednou za půl roku mimořádnou prémii. Pro další benefity čerpáme z fondu pro finančně náročnější benefity, což jsou u nás stravenky, neboť je využívá každý ze zaměstnanců, sportovní a ostatní kurzy u nás nejsou tolik využívány. Dále nabízíme využití služeb knihovny – zdarma 60 rezervací ročně a výhodné vstupné na kulturní akce. Zaměstnanci mohou rovněž využít slev do pražských divadel.“

Chtěli byste do budoucna tuto nabídku rozšířit?

Iva: „Do budoucna by bylo super, kdyby fungovaly dva projekty. Jeden zaměřený na mladší děti a jeden na ty starší, kteří odcházejí z DD. U těch mladších bychom postupovali skrz fázi dobrovolnictví, později brigádě až k možnosti získat pracovní poměr, čímž bychom se dostali do druhého projektu.“

Lenka: „Městská knihovna v Praze je velká instituce, kde máme všechny profese, přes údržbu až po odborné profese, jako je třeba právní, grafické či ekonomické oddělení. Běžně se děje, že zaměstnanci ze služeb přechází na vyšší pozice do servisního patra, jak tomu my říkáme. Takže si myslím, že nabídek máme dost.“

Lukáš: „Jsme jednou z největších veřejných knihoven, nabízíme pracovní pozice na mnoha specializovaných odděleních. Myslím si, že nabídka je široká. Aktuálně nabízíme pro nově příchozí adaptační proces dle nové koncepce. Do budoucna bychom chtěli rozšířit nabídku e-learningových kurzů pro zaměstnance. Nabízíme náš vlastní, je jím editace na bázi wiki. Dále máme zakoupené balíčky na základní používání Office. Pokud se nám podaří spustit, v roce 2020 bychom mohli poskytovat rekvalifikační kurz pro knihovníky dle Národní soustavy klasifikací. Aktuálně využíváme externích rekvalifikačních kurzů, kdy posíláme zájemce do Národní knihovny. Bohužel je omezená kapacita a když se nám sejdou žádosti, tak můžeme vybrat jen pár. Přednost má ten, který pracuje v knihovně delší dobu na celý úvazek a ti, kteří jsou na nižší vedoucí pozici. U nich je vyšší perspektiva, že kurz využijí ke své práci. Při spuštění našeho kurzu bychom chtěli navýšit kapacitu míst.“

Myslíte si, že by zaměstnanec ze sociálně znevýhodněného prostředí byl přínosem pro knihovnu, a naopak knihovna pro něj přínosem? Pokud ano, v čem?

Iva: „Myslím si, že asi obojí. Když bude šikovný, bude přínosem pro knihovnu, a když bude mezi jinými lidmi, budeme my přínosem pro něj. Asi jako pro kohokoliv. Hodně záleží na to, jestli ho to tady bude bavit, když ne, tak asi pro něj nebudeme takovým přínosem, ani on pro nás. Zaměstnanec práce v knihovně musí bavit, většina z nás to dělá srdcem, ne kvůli finančnímu ohodnocení. Jsme nadšení, hledáme si cesty, v čem se můžeme realizovat a je úžasný, že se tady dá tvořit. Pokud mladý dospělí z dětského domova bude chtít a pracovat s láskou, tak rozhodně bude přínosem nejen pro knihovnu, ale i pro společnost.“

Lenka: „*To se asi dozvíme, je tam určitý specifikum daný prostředím, ve kterém žijí, protože se nejedná o běžnou rodinu. Ale myslím si, že je to spíš o generaci než v tom, v jakém prostředí vyrůstají. Je potřeba s nimi pracovat, mají jiné požadavky, než jsem měla třeba já v prvním zaměstnání a ve stejném věku. Vlastně se mi to líbí, mám studenty na praxi hrozně ráda. Mají jiný pohled na věc, jsou samostatní a zároveň nesamostatní a hodně závisí na tom, jakého člověka mají jako mentora. Každý zaměstnaný u nás v knihovně je jiný a každý je knihovně jinak přínosem.*“

Lukáš: „*Knihovna je otevřena komukoliv. Takový člověk by mohl být přínosem. Vzdělávacích akcí je tu celá řada, máme komunitní workshopy, proběhla Síťovka, networking, takže víceméně se jedná o propojování knihovníků s komunitou, na kterých by se takový člověk mohl podílet. Knihovna pro něj může být také přínosem. Máme zaměřené kurzy na psychohygienu a něco podobného, tak to si myslím, že kolikrát tyto kurzy nejsou na škodu. Kurz komunikace se zákazníkem, který je také určitě vhodný. Během prvního roku by měl tímto kurzem projít každý nově příchozí zaměstnanec, tak ten bych také doporučil jako přínos pro člověka ze sociálně znevýhodněného prostředí.*“

Ondřej: „*Myslím si, že by nebyl ne přínosem. Myslím si, že je to asi jedno. Rozhodně by nebyl na obtíž a nikdo by se na něj nedíval skrz prsty.*“

Děkuji vám všem za rozhovor.

Příloha 2: Rozhovor vedený se zástupcem DD

Jaké služby vaše organizace nabízí dětem z DD? (s důrazem na oblast vzdělávání a zaměstnanosti)

Martin: „*My máme vzdělávací program Lépe připraven do života. Máme systém, který ve většině dětských domovů nefunguje. Děti si sami nakupují, vaří, uklízí. Od 12 let je začínáme zapojovat do různých projektů, které si nepořádáme my, ale zároveň si vybíráme organizace, které se osvědčily. Jsou zaměřeny na osobnostní rozvoj, terapie, děláme výjezdy, ať už třeba využíváme Letního domu. Ono těch nabídek v rámci Prahy je hodně, děláme i s Alter ego naše vlastní výjezdy, kterých se účastní jen naše děti. Vždy vychovatel by měl posoudit, co to dítě přesně potřebuje a najít pro něj ten nejvhodnější program. Děti by měly projít právním minimem, klasickým protidrogových, i když to mají hodně ve školách. Děláváme vztahové věci, výjezdy zaměřené na Já jsem ok, ty jsi ok – aby si uvědomily minulost, rodiče. Probíhá to zážitkovou formou přehrávky a pokud je tam nějaký zádrhel, tak to s nimi psycholog rozebírá. Na to musí navazovat péče terapeutek, aby věděly, co se odehrálo a jak s dítětem dále pracovat. Máme výhodu cvičných bytů, děti jsou u nás, mohou si vyzkoušet bydlet samostatně, nebo ve dvou. Dostávají reálné peníze, s kterými musejí vyjít celý měsíc, dochází za nimi pedagog. Tímhle způsobem se je snažíme připravit na budoucí samostatný život. Většinou to na poprvé nedají, takže se po měsíci až po třech měsících vrací na rodinky. Jinak byt je podepsaný na rok a v případě, že je dítě úspěšný a nepotřebujeme tam poslat někoho jiného, tak může pokračovat, dokud nedokončí studium. První žádost si posílají zhruba v 16 letech, měly by mít za sebou první půl rok v prváku na střední škole. Nutíme je do brigád, což se z 90 procent daří, protože je dobrá zaměstnanost. Hezky se to ukazuje v 17-18 letech, jestli děti zvládnou bydlet na cvičných bytech, jestli si udrží brigádu, nebo ji často střídají, protože manager si jim dovolil vynadat za něco a v tu chvíli utíkají.“*

Jaké služby byste chtěli nabízet do budoucna? (o co si myslíte, že by byl zájem, a které oblasti jsou nepokryté)

Martin: „*Služby asi další ne, spíš se chceme zaměřit na ty děti, které odejdou a selžou. Teď zvažujeme s Magistrátem hlavního města Prahy, že zřídíme krizová lůžka pro tyhle děti. Protože když přijde dítě v pátek ve tři odpoledne, že nemá kde být, tak je velký problém sehnat mu bydlení. To je náš směr. Dál uvažujeme o větší spolupráci s alespoň částečně funkční rodinou. S nefunkční rodinou to nemá moc velký efekt. Zase by musel přijít nový*

zaměstnanec, který by měl čas se jim věnovat. Chceme se ze zámku přesunout do klasických bytů, o tom také jednáme s Magistrátem hlavního města Prahy. Myslím si, že tyhle dva směry by byly prospěšný.“

Jakými aktivitami pomáháte dětem při odchodu z DD k jejich osamostatnění? (uplatnění na trhu práce, vzdělávání)

Martin: *„Je velmi důležité, jestli to dítě odchází plánovitě, nebo přijde v 18 ti letech a řekne, tak já tady končím, odcházím. Na což má samozřejmě nárok. Nebo to řekne měsíc před odchodem a nepožádá si o dobrovolné prodloužení, takže víme, že bude odcházet, jde bydlet s kamarádem a nic od nás nechce, o nic se nemáme starat. Už asi 4 rokem máme v zákoně, že se dítě do roka může vrátit, pokud by pokračovalo ve studiu. Takhle se nám už 4 děti vrátily, z toho 3 úspěšně pokračovaly ve studiu. Fungovaly úplně v pohodě. Na odchodu se s dítětem pracujeme už delší dobu, aby vědělo, co ho asi čeká. Často se dělají besedy s bývalými dětmi. Když to dítě toho dotyčného zná, tak to může zafungovat, ale většinou jsou v pubertě, jako každé jiné dítě, takže mají období vzdoru, ale to je přirozené. Pokud odchází plánovitě, tak máme startovací byty, dítě odchází s tím, že má zajištěnou práci, bydlení a většinou z odchodného zaplacené dva nájemy. Samozřejmě si odnáší finance, je tam maximální částka 25 tisíc při prvním odchodu. Když odchází dítě podruhé, v tu chvíli je to pro něj složitější. Zase na druhou stranu tím, že ty děti chodí na brigády a už ví, že odchodný nebude, tak s nimi pracujeme, aby si uspořily na nějaký ten nájem, protože do startovacího bytu mohou přejít.“*

Jaké jsou zkušenosti dětského domova se spoluprací s knihovnou a neziskovými organizacemi?

Martin: *„Zkušenosti jsou různé. Jsou neziskovky, které si napíší grant, dostanou peníze a vlastně vůbec nemají zmapovaný terén. Řeknou třeba, že tady mají akci pro 10 dětských domovů z Prahy, ale neví, že v Praze jsou jen 3 dětské domovy. Nebo řeknou, že mají program pro 60 dětí, jeden dětský domov jim slíbil 20 dětí a po nás chtějí 40 dětí, kterých já ani nemám podle věku a tak. Zároveň jsou neziskovky, se kterými rádi spolupracujeme, kde vidíme, že to význam má. S Městskou knihovnou v Praze jsme spolupracovali na projektu A jak se vidíme my..., s knihovnou byla spolupráce dobrá, bylo milý, že se toho ujali dva kluci z našich nejstarších dětí, vedli si projekt sami a nepotřebovali k tomu nás jako vychovatele.“*

Jaká vidíte hlavní pozitiva v této spolupráci?

Martin: „*Jak jsem zmínil, jsou neziskovky, se kterými spolupracujeme rádi. Například již zmiňovaná neziskovka Letní dům, se kterými jezdíme na výjezdy. Děti znají program, pracovníky. Projekt s knihovnou se mi moc líbil, děti ho měly ve své režii.*“

Jaké jsou problematické oblasti spolupráce?

Martin: „*Jsou neziskovky, které v podstatě jen proženou peníze, pak jsou neziskovky, které to myslely dobře, snaží se, ale neumí to s dětmi. Děti z dětských domovů jsou specifický, mají za sebou nějakou zátěž, takže je to pro ně horší. Navíc my se snažíme, aby různé programy probíhaly o víkendech, protože přes týden chodí děti do školy, což pro některé neziskovky není zajímavé, takže se pak volí třeba jedno odpoledne v týdnu, ideálně mimo dětský domov. Říkám jim, že by sami nechtěli, aby k nim také někdo chodil neustále domů něco vykládat. Takže doučování probíhá doma v dětském domově, ale semináře mimo. Problém ve spolupráci může nastat i u našich dětí, neboť naslibují něco, co neudělají. Nastávají zádrhele s dodržováním termínů. Mají dost aktivit, chtějí se účastnit ještě jiných věcí a nedokážou samy posoudit, co vše zvládnou. Pak je potřeba zasáhnout z naší strany, vychovatelů. I když se chovají a tváří dospěle, tak je potřeba na ně dohlédnout.*“

Zprostředkováváte dětem nějaké pracovní zkušenosti?

Martin: „*Brigády si hledají sami, záleží na nich. Většinou se domlouvají s vychovateli, jakou by měly představu a společně hledají na webových portálech. Máme zhruba 7-8 firem, se kterými spolupracujeme a funguje to na bázi, pokud máme nějakého zájemce v oboru, tak mu doporučíme práci u firmy, ale většinou to záleží na nich. V rámci dalšího vzdělávání nabízíme komplexní program, kterým si děti projdou v podobě alespoň 5 ti víkendů. Většinou se vracejí spokojení. Jeden hotel jim připravil cvičný pohovor, kde společně s dětmi vyhodnotili nejlepší výkon a vedoucí nabídl slečně místo u nich v hotelu, takže tam chodila na brigádu.*“

Jakým způsobem? Jak byste chtěli nabídku rozšířit do budoucna?

Martin: „*Je to většinou obráceně, firmy se nabízejí nám. Nám ročně odejdou 2-3 děti zletilostí do práce, takže nejsme úplně schopní každý rok dodat do každé firmě nějaké dítě, jsme rádi za to, že máme své portfolio, kde víme, na koho se můžeme případně obrátit. Ale stává se, že děti chodí v rámci školy někam na praxi, tam je osloví a nabídnout jim práci.*“

Samozřejmě čím větší portfolio máme, tím víc můžeme dětem nabídnout v rámci jejich uplatnění.“

Myslíte si, že by zaměstnanec ze sociálně znevýhodněného prostředí byl přínosem pro knihovnu, a naopak knihovna pro něj přínosem? Pokud ano, v čem

Martin: *„Víme, že děti moc nečtou, máme pár dětí, které si přečtou knížku a vezmou si další. Malým dětem by vychovatelé měli číst každý večer, ale my zas těch malých dětí moc nemáme. Myslím si, že nezáleží na to, jestli se jedná o dítě z dětského domova. Je to spíš o tom, jestli to to dítě zajímá, nezajímá. Chce pracovat, nemá tam tu zátěž z minulosti, neselhává. Přínosem být může, už jenom proto, že chce pracovat a poctivě odvést svojí práci. Knihovna pro děti může mít přínos v tom, že je může více přimět ke čtení, a nejen k tomu. Myslím si, že spousta lidí v dnešní době neví, co knihovna všechno nabízí. Třeba jsem vůbec nevěděl, že knihovny půjčují deskové hry. Pokud za mnou dítě přijde, že chce hrát deskové hry, tak mu najdu nějaký kroužek od domu dětí a mládeže. Nenapadlo by mě, že může dítě i dospělí vyrazit do knihovny si zahrát třeba Carcassonne, dokonce si hru půjčit domů.“*

Děkuji Vám za rozhovor.

Příloha 3: Rozhovor vedený se zástupkyní NO

Jaké služby vaše organizace nabízí dětem z DD? (s důrazem na oblast vzdělávání a zaměstnanosti)

Dana: „*My máme 3 hlavní služby. První se zaměřuje na děti z dětských domovů. Jedná se o projekt Kousek domova, kam spadají sociálně terapeutické pobyty, výjezdy do dětských domovů a doprovázení těch dětí, tréninkové byty. Pracujeme s dětmi, které čeká odchod z DD a domlouváme se na pomoci s doprovázením i po odchodu. Pak je služba, která se týká doprovázení pěstounů, protože se podle zákona musejí vzdělávat. Máme 30 stálých navázaných rodin. Třetí službou je, když jsou děti v rodině. Jedná se o sanaci rodiny, zprostředkování a ulehčování kontaktu, pokud dítě bylo odebráno a vrací se zpět do rodiny.*“

Jaké služby byste chtěli nabízet do budoucna? (o co si myslíte, že by byl zájem, a které oblasti jsou nepokryté)

Dana: „*Momentálně nevím, jestli je nějaká větší myšlenka všech, jaké služby bychom chtěli nabídnout do budoucna. U nás se služby proměňují, třeba sanace rodin funguje zhruba 5 let.*“

Jakými aktivitami pomáháte dětem při odchodu z DD k jejich osamostatnění? (uplatnění na trhu práce, vzdělávání)

Dana: „*V rámci vzdělávání a zaměstnanosti máme tréninkové byty, kam jezdí na různé cykly, většinou na víkend v období asi 5 ti měsíců. Je pro ně připravený program, kdy doprovázející pracovníci od nás s nimi řeší možnosti výběru školy po ukončení základní školy. Pomáhají jim vyplnit žádosti, nebo si třeba zkoušejí pohovor s někým ze zaměstnanců, co říkat, co neříkat na pohovoru. Zkoušejí si sehnat bydlení, zase jim zaměstnanci sehrají pronajímatele. Mají omezený finanční rozpočet, kdy musejí dojít nakoupit, uvařit a s penězi vystačit, aby i v neděli večer měli co jíst. S tím, že se domluvíme na nějakém programu na sobotní večer, jdeme třeba do kina. Nejdříve je tam s nimi doprovázející pracovník pořád, pak už jen „kontroluje“. Učí se to tam, ale nežijí tam třeba rok v kuse.*“

Jaké jsou zkušenosti Letního domu se spoluprací s DD a knihovnou?

Dana: „*S knihovnou zkušenosti nemáme. S dětskými domovy spolupracujeme dlouhodobě. Letní dům funguje již 22 let a myslím si, že na nás děti dobře reagují. K Vánocům jim dáváme fotoalba z akcí, ze kterých jsou nadšení. Pracujeme s dětmi už od začátku, většinou jsou to*

děti od 10 let, ale i mladší. Máme zkušenosti se speciálními pobyty, které jsou jen pro holky nebo naopak jen pro kluky. Chovají se úplně jinak, když nejsou smíšený. Řešíme s nimi, co se jim může přihodit, ukazujeme jim dobré prostředí, kde je přijímáme. U nás je kladen důraz na to, že pokud tomu dítěti třeba neprávem křivdíme, tak se jim za to omluvíme. Ty děti na omluvy vůbec nejsou zvyklé nebo na poděkování. Myslím si, že máme kladné zkušenosti s dětskými domovy a že na nás dobře reagují.“

Jaká vidíte hlavní pozitiva v této spolupráci?

Dana: *„Hlavním pozitivem ve spolupráci je stejný cíl. Děti z dětských domovů po materiální stránce rozhodně nestrádají, jsou přehlčeni, ale po emocionální stránce mají velké mezery. Pro ně je vzácný ten čas, kdy jsme s nimi osobně, jeden na jednoho a znamená to pro ně víc, než třeba když dostanou tablet.“*

Jaké jsou problematické oblasti spolupráce?

Dana: *„Narazit se dá určitě v chování dětí, jakmile nebudou mít zájem, tak ho prostě mít nebudou. Jsou trochu nezodpovědní a bojím se, jestli je knihovnictví pro ně zajímavý obor. Ale na druhou stranu si říkám, že knihovna není jen o knížkách, ale i o komunitních aktivitách a prostoru, Je dobré je na to upozornit, protože takhle knihovnu většinou nevnímají. Znají jen svůj prostor v dětském domově, takže by je tímto knihovna mohla zaujmout. Na jednom pobytu jsem měla skupinku kluků kolem 13 let, večer jsem jim četla krátké povídky a zaujalo mě, že každý den po mě vyžadovali, abych jim četla. Stejně jako na rodičích záleží i na tetách, ale chápu, že se nemůže každému dítěti tolik věnovat, když jich má třeba sedm.“*

Je možné, aby děti z DD v Letním domě získaly nějaké pracovní zkušenosti?

Dana: *„Ano, je to možné. Máme nasmlouvané i různé firmy, většinou v gastronomii, které je zaměstnávají. Dále můžeme nabídnout pomoc najít práci někde jinde. Pracovník od nás s ním má schůzky, většinou jeden na jednoho. Spolu proberou možnost zaměstnání, poradí mu, jak se připravit na pohovor, co říkat, neříkat.“*

Chtěli byste do budoucna tuto nabídku rozšířit?

Dana: „Já se v tomhle moc nepohybuji, takže nevím. Ale ve chvíli, kdy jsem za kolegy přišla s tím, že je tady knihovna, která by mohla dětem pomoci v získávání zaměstnání, tak mi vlastně nikdo neřekl ne.“

Myslíte si, že by zaměstnanec ze sociálně znevýhodněného prostředí byl přínosem pro knihovnu, a naopak knihovna pro něj přínosem? Pokud ano, v čem?

Dana: „Myslím si, že může být přínosem, protože mají své témata, o kterých se často baví, ale druzí o nich nemusí ani vědět. Rozhodně by stálo za to s nimi tyto témata veřejně otevřít, uspořádat třeba workshop, přednášku. Nemusí být pořád jen cestovatelské přednášky o státech, kde už všichni byli, ale může se otevřít téma, které je vážný. Vzhledem k tomu, že vycházím ze svého názoru, takže si knihovníky představuji jako vzdělané lidi, kteří nebudou ty děti házet do jednoho pytle už jen kvůli tomu, že jsou z dětského domova, což se často stává. Často jsou to romské děti, děti s nějakým traumatem, takže si to představuju, že prostředí knihovny je vlastně pozitivní a že tam jsou dobré vztahy. Dítě tam může být přijato, a to si myslím, že pro něj může být jako velký přínos. Není tomu tak třeba ve velké firmě, kde je velký byznys a všichni se tam budou předhánět a házet si klacky pod nohy. Takové dítě nezvládá stresové prostředí. Naopak v knihovně spolu můžou spolupracovat, což může mít na dítě kladný dopad, protože se tam bude cítit dobře a nebude na něj vyvíjen zásadní stres. Může být pro něj velkým přínosem naučit se dané práce, zodpovědnosti, toho, že tam ráno musí dojít. Zároveň se naučit omluvit, pokud třeba onemocní. Musí vědět, že ho nikdo nesevře, protože oni, jak jsou trochu traumatizovaný tím, že něco zažili, tak jim jinak funguje mozek a rychle se dostanou do stresu a jsou v takové opozici vůči tomu druhému člověku. Setkala jsem se s řadou dospělých, kteří vyrostli v dětském domově. Mají práci, vypracovali se a jsou dobří. Děti z dětských domovů dokážou zabrat, ale musejí mít motivaci a chtít.“

Děkuji Vám za rozhovor.